Ազգ

Azg

Հոկտեմբեր 8
Ուրբաթ
1993

ՈՍՄԱՆԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Գ տարի, թիւ 193 (444)
գինը 10 ռ.
դասիչ 69149

Երեւան 375010
Հանրապետութեան 47

հեռ. 581841, ֆաքս 562941
տելեքս 243266 CPIRI SU

Աշխարհ

Յունաստան համակարծիք է Թուրքիայի հետ

Նյու Յորքում ընթացող ՄԱԿ-ի Ընդհանուր ժողովում Թուրքիայի ԱԳ նախարար Հիքմեթ Չեթինը հանդիպեց Յունաստանի իր գործընկեր Ալեն Ժուպեին: Բանակցություններից հետո, որը բնութագրվեց որպես բաւական, Չեթինը հայտնեց, որ մասնավորապես քննարկվել են Բոսնիա-Հերցեգովինայի եւ Ադրբեջանի խնդիրները: Վերջին հարցում նա խնդրել է Յունաստանի աջակցությունը, որ օգտագործի իր ամբողջ ազդեցությունը հայերի վրա, որպեսզի դադարեցնեն բախումները եւ զորքերը դուրս բերեն գրաված տարածքներից: Չեթինը ընդգծեց, որ Ժուպեն համամիտ է այն կարծիքին, թե աշխարհի անտարբերությունը Բոսնիա-Հերցեգովինայի նկատմամբ խրախուսել է հայկական հարձակումները: BBC

Մոսկվա

Անդրկովկասյան ղեկավարների հանդիպում

Այսօր, ժամը 12-ին Կրեմլում տեղի կունենա Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի, Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի, Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւի, Վրաստանի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեի հանդիպումը: Ինչպես մեր թղթակցին հայտնեց ՀՀ նախագահի մամուլի քարտուղար Արամ Աբրահամյանը, նախագահները առանձնազրույց կունենան, որի ընթացքում կքննարկեն երկրային խնդիրներ եւ առաջին հերթին Անդրկովկասում խաղաղություն հաստատելու եւ Ռուսաստանի, Հայաստանի եւ Ադրբեջանի հաղորդակցության ուղիների ապաշրջափակման հարցը: Հետաքրքրական է, որ Անդրկովկասի ղեկավարների մոսկովյան հանդիպումը նախաձեռնել էր Ռուսաստանի փոխվարչապետ Սերգեյ Շումեյկոն, որը Բորիս Ելցինին էր ներկայացրել իր հրաժարականը: Ուստի, դեռեւս պարզ չէ, կմասնակցի՞ նա հանդիպմանը, թե ոչ: Մյուս կողմից, Հայաստանի պաշտոնական պատվիրակության կազմում են ընդգրկվել փոխվարչապետ Վիգեն Չիտեչյանը, պետնախարար Վազգեն Սարգսյանը, նախագահի հատուկ հանձնարարությունների գծով դեսպան Դավիթ Շահնազարյանը, մամուլի քարտուղար Արամ Աբրահամյանը:

Փաստորեն, ԽՍՀՄ փլուզումից հետո առաջին անգամ Անդրկովկասի եւ Ռուսաստանի ղեկավարները հանդիպում են ոչ միայն գնահատելու երջանում ստեղծված իրավիճակը, այլեւ մեկ անգամ եւս ճշգրտելու Ռուսաստանի հետ հարաբերությունները, ինչպես նաեւ վերջինիս անելիքները Վրաստանում, Հայաստանում եւ Ադրբեջանում:

«Ազգ»

Կարգավորում

ԵՐԵԿ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԸ ՀՐԱԺԵՇՏ ՏՎԵՑ ԶՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ

Մոսկվայի Բոգոյավլենսկի տաճարում տեղի ունեցավ զոհվածների հոգեհանգիստը: Նրանց հարազատներին ցավակցություն հայտնեց Բորիս Ելցինը: Սգի կաղակցությամբ Ռուսաստանի կառավարության նիստը հետաձգվեց: Արդեն ճշտվել է խռովության զոհերի թիվը. 142 մարդ: Ոտիհսկ տնից հանվել է 47, իսկ շրջակայքից՝ 42 դիակ: Ընդամենը տուժել է 886 մարդ:

Ձեռնարկվում են զինված խռովության հետեւանքները հաղթահարելու միջոցառումներ: Այս առիթով Ելցինը մի շարք հրամանագրեր է ստորագրել: Իսկ նորաթուխ գլխավոր դատախազ Կազաննիկը հայտարարել է, որ չի բոլյասրի քաղաքական որեւէ հետապնդում:

Հայտնի են դառնում ողբերգական օրերի նոր մանրամասներ: «Ալֆա» եւ «Վիմպել» գրոհային խմբերի ադանները պատմեցին Գ-Խ վերջին նիստի մասին, որին իրենք մասնակից էին: Երեկ ժամը 16:00-ին ձերբակալվեց Վիկտոր Անպիլովն առանց որեւէ դիմադրություն ցույց տալու:

Երեկ մի խումբ լրագրողների հրավիրեցին Լեֆորտովյան բանտ, որտեղ պահվում էին «գլխավոր» ձերբակալվածները: Այստեղ բերվածների երկու երրորդն ազատ է արձակված, իսկ Ռուցկոյի, Խասբուլատովի եւ այլոց համար գործի դեռեւս մեղադրանք չի հաստատված, այնպես որ, ժամը 23:00-ին լրանում էր նրանց վարչական կալանքի ժամկետը, եւ եթե օրենքի պետք է ազատ արձակվեին: Լրագրողներին ծանոթացրին բանտարկյալների օրվա ռեժիմին, կերակրացանկին եւ այլ մանրամասնությունների, սակայն, ի զարմանս նրանց, ոչ մի մեղադրյալի հետ հանդիպում չթույլատրվեց:

Ձեյնճորես գործակալությունը հաղորդում է, որ չի դադարում քաղաքացիների նամակների հոսքը, որտեղ նախագահ Դուդաեւին խնդրում են միջնորդել Խասբուլատովին ազատելու համար:

Մոսկվայում վերացվեց թիվ 1 պահակակետը: Լենինի դամբարանն այժմ պահպանում են միայն երկու ոստիկան: Իսկ այն քաղաքացիներին, որոնք ցանկություն ունեն տեսնել հեղափոխության առաջնորդին, խորհուրդ է տրվել շտապել:

«Ազգ»

Մինսկ

ԵԱՀԽ. ՓՈԽԶԻԶՈՒՄՆԵՐԸ ԿԱՐՈՂ ԵՆ ԼԻՆԵԼ ԱՍՏԻՃԱՆԱԲԱՐ

Հոկտեմբերի 7-ին լրացավ ԵԱՀԽ Մինսկի խմբի ներկայացրած նոր ժամանակացույցի պատասխանի ժամկետը: Արտգործնախարարության բանբերի ասելով, Հայաստանն արդեն տվել է դրական պատասխան, իսկ ԼՂՀ-ն, ըստ մեր տեղեկությունների Մանվել Սարգսյանի, դեռեւս քննարկում է տրվելիք պատասխանը: Առայժմ հայտնի չէ նաեւ Ադրբեջանի դիրքորոշումը: ՀՀ Գերագույն խորհրդի արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի նախագահ ԴԱՎԻԹ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆԻՆ խնդրեցինք մեկնաբանել, թե ինչպիսին պետք է լինեն Հայաստանի եւ ԼՂՀ դիրքորոշումները, ի՞նչ կտա նոր ժամանակացույցի ընդունումը:

Դավիթ Վարդանյանի կարծիքով, նոր ժամանակացույցի էությունը շարունակում է բխել ԵԱՀԽ-ի ընդունած այն առաջին որոշումից, որտեղ Լեռնային Ղարաբաղը բողնված է Ադրբեջանի կազմում: Այդ առումով նա խիստ անհանգստացնող համարեց Հայաստանի նախագահի եւ արտգործնախարարի անզգույշ հայտարարությունները այդ հարցի վերաբերյալ, հատկապես փոխզիջումների վերաբերյալ ակնարկները: Դրանք հակասում են 1992 թվականի հուլիսին Հայաստանի խորհրդարանի ընդունած որոշումներին, ըստ որոնց Հայաստանը երբեք չի խրախուսելու եւ ստորագրելու մի փաստաթուղթ, որով ԼՂՀ-ն մնա Ադրբեջանի կազմում: Ընդ որում, երբ վերջերս արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի անդամները գտնվում էին ԼՂՀ-ում եւ ղեկավարության ու ժողովրդի հետ հանդիպումներում քննարկեցին այդ տարբերակը, ապա ոչ միայն հեգնանքով ընդունեցին, այլեւ լուրջ չվերաբերվեցին այդ հարցին: Այսինքն, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ժողովուրդը դեմ է դրան: Կամ ինչ փոխզիջումային տարբերակի մասին կարելի է խոսել, երբ հարցը դրված է այսպես. մնալ Ադրբեջանի կազմում, թե ոչ: Այստեղ, ըստ Դավիթ Վարդանյանի, փոխզիջում դժվար է պատկերացնել:

♦ Տես էջ 2

Թուրքիա

Լարվածություն Թուրքիայի հարավ-արեւելքում

31 մարդ է մահացել Թուրքիայի հարավ-արեւելքում միկրոավտոբուսի վրա կատարված հարձակման արդյունքում: Թուրքիայի անվտանգության մարմինները պատասխանատվությունը դրել են քրդական բանվորական կուսակցության վրա, որը պայքարում է հարավ-արեւելքում քրդական անկախ պետություն ստեղծելու համար: Տարբեր լրատվական աղբյուրների վկայությամբ, բախման արդյունքում զոհվել են նաեւ 5 զինվոր եւ 4 ոստիկան: 1984 թվականից ի վեր այս շրջանում զոհվել է արդեն 7300 մարդ: «Ամերիկայի ձայնը» հայտնում է, որ թուրքական զինված ուժերը նախաձեռնել են ռազմական գործողություններ քրդերի դեմ, որոնք փորձել են հարձակվել անվտանգության մարմինների աշխատակիցների վրա: Վարչապետի կաբինետի հայտարարության մեջ նշված է, թե թուրքական գործողությունները կատարվել են Իրաքի տարածքում, սահմանից 3-5 կմ հեռու: ՆՏ

Պաշտոնական

Վ. Փափազյանը կհանդիպի Ղալիի եւ Քրիստոֆերի հետ

«Մեր խնդիրն է որքան հնարավոր է շուտ մտնել միջազգային հանրակցության մեջ, որը կբացառի միակողմանի կախվածությունը որեւէ մեծ պետությունից», այսպիսի հայտարարությամբ է հանդես եկել Հայաստանի արտգործնախարար Վահան Փափազյանը երեկ, Նյու Յորք մեկնելուց առաջ: ՀՀ արտգործնախարարը կմասնակցի ՄԱԿ-ի Ընդհանուր ժողովի նստաշրջանին: Նա կհանդիպի ոչ միայն ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Բուտրոս Ղալիի, այլեւ ԱՄՆ պետքարտուղար Ուորեն Քրիստոֆերի հետ: Ավելի վաղ մեզ հայտնի էր դարձել, որ ՀՀ ԱԳ նախարարը հոկտեմբերի 11-ին ելույթ կունենա ՄԱԿ-ի Ընդհանուր ժողովի նստաշրջանում: «Ազգ»

Հոկտեմբերի 7-ին Հայաստանի Հանրապետական կուսակցության կենտրոնական գրասենյակում տեղի ունեցավ Քաղաքացիական համաձայնության Սահմանադրության խորհրդի հերթական նիստը, որը վարում էր ՀՀԿ նախագահ Աշոտ Նավասարդյանը: Նիստում քննարկվեց «ՄԽ-ի դիրքորոշումը ՀՀ Սահմանադրության ընդունման կարգի մասին» հարցը: Որոշվեց հարցի քննարկումը շարունակել ՄԽ-ի հաջորդ նիստին, որի ժամանակ կքննարկվի «Սահմանադիր ժողովի ընտրությունների մասին» օրենքը: Քննարկվեցին նաեւ կազմակերպչական բնույթի հարցեր: ՔՀՄԽ-ի հաջորդ նիստը տեղի կունենա հոկտեմբերի 12-ին ՀՌԱԿ կենտրոնական գրասենյակում:

Աֆրիկա

ԱՄՆ նախատեսում է նոր զորք ուղարկել Սոմալի

ԱՄՆ նախագահը մտադիր է Սոմալիում գտնվող զորքին օժանդակելու համար եւս 2000 զինվոր ուղարկել եւ, ամենայն հավանականությամբ, մեկնման ժամկետ կնշանակի հաջորդ տարվա սկիզբը: Սպիտակ տան պաշտոնյաները նշում են, որ Քլինթոնը Կոնգրեսի ճնշման տակ է գտնվում, քանի որ օրենսդիրները պահանջում են տուն վերադարձնել ամերիկյան զինվորներին եւ կոչ են անում բանակցել ու քաղաքական միջոցներով հակամարտությունը լուծել: Քլինթոնը նախատեսում էր իր ծրագրերը Կոնգրեսի առաջնորդների հետ քննարկել անցած օրը, իսկ երեկոյան նա պետք է ելույթ ունենար հեռուստատեսությամբ: Նախագահի օգնականները հայտնել են, որ Սոմալիից հանված մի քանի հազար ծովայիններին դնելու են ՄԱԿ-ի տրամադրության տակ, որպես պոտենցիալ արձագանքման ուժ: Մինչդեռ անցած կիրակի օրվանից ամերիկացիներն արդեն 14 զոհ են տվել: Դիտորդներն այստեղ արդեն մի նոր վիետնամական պատերազմի նախանշաններ են տեսնում:

Բենազիր Բհուտոն կկազմի նոր կառավարություն

Պակիստանի նախկին վարչապետուհի Բենազիր Ալի Բհուտոն կկազմի երկրի նոր կառավարությունը: Նրա գլխավորած կազմակերպությունը՝ Պակիստանի ժողովրդի կուսակցությունը, նախորդ օրվա ընտրություններին հաղթանակ է տարել, քիչ տարբերությամբ առաջ անցնելով նախկին վարչապետ Նավազ Շարիֆի կուսակցության նկատմամբ: Հենց այս հանգամանքն էլ, այսինքն, նեղ լուսանցքով հաղթանակը, կստիպի Բհուտոյին դիմել մանր կուսակցություններին, խորհրդարանում վստահ մեծամասնություն գոյացնելու համար:

Հնդկաստանի երկրաշարժի հետեւանքները

Հնդկական իշխանությունները երեկ ամփոփեցին անցյալ շաբաթ Մահարաշտրայի շրջանում տեղի ունեցած երկրաշարժի հետեւանքները: Ցարդ փլատակների տակից հայտնաբերվել է շուրջ 10 հազար դիակ, 100 հազար մարդ տնազուրկ է դարձել, իսկ նյութական վնասները կազմում են 3 միլիարդ դոլլար: Վերակառուցման աշխատանքները կսկսվեն ընթացիկ ամսվա վերջին եւ կավարտվեն հունվարին: Շինարարական տեղական ու միջազգային աշխատանքները արդեն սկսել են տեղ հասնել:

Նոբելյան մրցանակը սեւամորթ գրողին

Ամերիկացի սեւամորթ գրող Թոնի Մորիսոնը երեկ արժանացավ գրականության Նոբելյան մրցանակի, Շվեդիայի արքայական ակադեմիայի որոշումով: Փրինսթընի համալսարանում հումանիտար առարկաների դասախոս, 62-ամյա գրողի ստեղծագործությունները, դասակազմի կարծիքով, արտացոլում են Ամերիկայում սեւամորթ ազգաբնակչության փորձառությունը: Գրողի Love it ստեղծագործությունը, հրատարակված 1986 թ., նախապես արժանացել է «Փուլիցըր» մրցանակին: ■

Վրաստան

Եղբայրասպան պատերազմը ծավալվում է. տասնյակ զոհեր եւ վիրավորներ

Ինֆորմացիոն գործակալության հաղորդագրության համաձայն, հոկտեմբերի 7-ի գիշերը զվիադականները փորձել են կրկին գրոհել Լանչխութի շրջկենտրոնը: Կառավարական ուժերի եւ «Մխեդրիոնի» ռազմականացված կազմակերպության ուժերով այդ գրոհը ետ է մղվել: Հարձակվողների կողմից զոհվել է 8, վիրավորվել 20 մարդ: Կառավարական զորքերը կորուստներ չեն ունեցել, նրանք գրավել են նաեւ մեկ զրահամեքենա: Նախօրեին, ըստ Վրաստանի ՆԳՆ տվյալների, կառավարական զորքերը ընդհարման նույն վայրում ոչնչացրել են 20 եւ վիրավորել 50 զվիադականների:

Միաժամանակ Վրաստանի արեւմուտքում գտնվող Խոնիի շրջկենտրոնի մոտ զվիադականների կողմից գնդակոծվել է այստեղ տեղաբաշխված ռուսական զորքերին պատկանող զրահամեքենան, որի հետեւանքով վիրավորվել են 2 զինծառայող: Անդրկովկասում տեղաբաշխված ռուսական զորքերի խմբավորման մամուլի կենտրոնի ղեկավար Գենադի Դոլգաչովը ԻՏԱՌ-ին հայտնել է, որ հետաքննությունը դեռեւս շարունակվում է:

Դոլգաչովը նաեւ հայտարարել է, թե ռուսական զորքերը շրջանում պահպանում են չեզոքություն եւ չեն խառնվում Վրաստանի ներքին գործերին, սակայն եթե ռուսական զորքերը եւ նրանց ընտանիքները հարձակման ենթարկվեն, ապա ագրեսորները արժանի հարված կստանան:

«Նովոստի» հեռուստալրատվական ծառայությունը հաղորդել է, որ ռուսական զորքերի 35-րդ գնդի շարասյունից, որը շարժվում էր Բաթումից Քութայիս, Սամտրեդիայի մոտ մեկ մեքենա ետ է մնացել, որի ժամանակ մեքենայի մեջ գտնվող յոթ զինվորականներից հինգը գնդակահարվել են: Այդ գործողության մեջ մեղադրվում են զվիադականները: Միաժամանակ Սնարք գործակալությունը հաղորդում է, թե Վրաստանի ղեկավարի մամուլի ծառայությունում չեն հաստատել արտասահմանյան լրատվական աղբյուրների այն հաղորդագրությունները, թե կառավարական զորքերը Արեւմտյան Վրաստանում զվիադականներից ազատել են Խոնին, Աբաշա եւ Սենակի քաղաքները:

«Ազգ»

digitised by A.R.A.R.@

Առողջապահություն

40 տոկոսը աշխատավարձին

ՀՀ առողջապահության փոխնախարար Տիգրան Այվազյանը հայտնեց, որ այս տարվա հանրապետության բյուջեի 12 տոկոսը առողջապահության նախարարությանը հատկացված միջոցներն են։ 80-ական թվականների սկզբին առողջապահության կարիքներին էր հատկացվում 62 տոկոսը, սակայն բուժհիմնարկները ապահովված էին սարքավորումներով և դեղորայքով։

Առողջապահությանը հատկացված միջոցների 30-40 տոկոսը աշխատավարձի ֆոնդն է, մոտ 40 տոկոսը տնտեսական ծախսերն են։ Մնացած մասը հատկացվում է բուժսարքավորման և դեղորայքի ձեռքբերմանը։

Տիգրան Այվազյանի խոսքերով, բուժսարքավորումներով մեր հիվանդանոցները և պոլիկլինիկաները հիմնականում ապահովված են։ Խնդիրը դրանց պահեստամասերի և անհրաժեշտ ռեակտիվների ձեռքբերումն է։ Համամիութենական գոյություն ունեցող պայմանագրերի, դեղորայքը գնվում էր Ռուսաստանից, բայց այժմ գների անընդհատ աճի և շրջափակման պայմաններում խիստ դժվարացել է այն Հայաստան հասցնելը։ Հիմա դեղորայք գնվում է նաև արտասահմանյան որոշ երկրներից, որի համար ՀՀ կառավարությունը ստացված վարկերից նախարարությանն է տրամադրել 2,5 միլիոն դոլլար։

ՆՏ

Պատերազմ

ՀՀ ԳԽ Արցախի հարցերի հատուկ հանձնաժողովին հայտնի է դարձել, որ սեպտեմբերի վերջերին Բաքվի բանտերից մեկում վախճանվել է 1991 թ. մայիսի 15-ին «Կոլցո» գործողության ժամանակ ապօրինաբար կալանված և ադրբեջանական օմոնականներին հանձնված Բերդաձորի միջնակարգ դպրոցի ֆիզիկայի ուսուցիչ, չորս երեխաների հայր Առնո Միքայելի Մկրտչյանը։ Մեր ունեցածստույգ տվյալներով, Ա. Մկրտչյանը խոշտանգումներով սպանված է արվել։

Բռնությունների ու տեղահանությունների քաղաքականություն վարող ադրբեջանական իշխանությունները Ա. Մկրտչյանին իր հինգ համագյուղացիների հետ 1992 թվականին մահվան են դատապարտել Բաքվում կայացած դատական մի ֆարսով՝ մարդասպանության ու ազգամիջյան թշնամանք սերմանելու մոգոնված մեղադրանք ներկայացնելով մարդկանց, որոնց միակ «մեղքը» հայրենի գյուղի, բնաշխարհի դաշտի ու սեփական կյանքի պաշտպանությունն է եղել։ «Դատը» կայացել է իրավական, տեղեկատվական ու բարոյական մեկուսացման պայմաններում։ Միջազգային ոչ մի իրավապաշտպան կազմակերպության չթույլատրվեց ներկա լինել դատավարությանը կամ հետագայում տեսակցել դատապարտված հայորդիներին։ Բազմաթիվ պետական ու քաղաքական գործիչներ ու մարդասիրական կազմակերպություններ դիմեցին ադրբեջանական իշխանություններին այդ սոսկալի վճիռը

ՀԱՅ ՊԱՏԱՆԴՆԵՐԻ ԿՅԱՆՔԻ ՓՐԿՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՀՀ ԳԽ Արցախի հարցերի հատուկ հանձնաժողովի նախագահ Սեյրան Բաղդասարյանից երեկ ստացանք հետևյալ կոչը

բեկանելու խնդրանքով։ Սակայն դրան ի պատասխան, վախենալով միջազգային հասարակական կարծիքից, ադրբեջանական իշխանությունները բռնեցին իրենց կայացրած դատավճիռն ավելի նողկալի միջոցներով իրագործելու ուղին։ Եվ սա ադրբեջանական բանտերում հայազգի քաղաքացիների սպանդամահության առաջին դեպքը չէ։ Ավելի վաղ իրավապաշտպան կազմակերպությունները համաշխարհային հասարակայնությանը ի թիվս այլոց տեղյակ են պահել ապօրինաբար կալանված արցախցիներ գիտությունների թեկնածու Յուրի Զհանգիրյանի և միլիցիայի գնդապետ Ղարիբ Հարությունյանի գազանային խոշտանգումների և սպանդամահության մասին։

Առնո Մկրտչյանի սպանդամահության գայժը մեզ հասավ այն օրերին, երբ ղարաբաղյան կողմը որպես բարի կամքի դրսևորում ազատ արձակեց տասնչորս ադրբեջանցի պատանդների փրկելու համար Ադրբեջանում մահվան դատապարտված ռուս զինվորների կյանքը։

Արդեն ավելի քան ղեկավարության պայմաններում ադրբեջանական կողմի այս սադրանքը առաջին հերթին հարված է հակամարտության խաղաղ լուծման դժվարությամբ առաջացող գործընթացին։

Առնո Մկրտչյանի եղերական մահը տագնապալից ահազանգ է ադրբեջանական գերության մեջ գտնվող հայորդի պատանդների, ռազմագերիների և բանտարկյալների ճակատագրի համար։ ՀՀ ԳԽ Արցախի հատուկ հանձնաժողովը կոչ է անում Հայաստանի քաղաքական ու հասարակական կազմակերպություններին ու գործիչներին, միջազգային և ռեգիոնալ իրավապաշտպան կազմակերպություններին իրենց վճռական ձայնը բարձրացնել ադրբեջանական կալանավայրերում ու բանտերում տառապող պատանդների, գերիների և առաջին հերթին մահվան դատապարտված բերդաձորցիներ

Արկադի Աբրահամի Հայրիյանի,
Հրաչիկ Արմենակի Պետրոսյանի,
Արմիկ Աշոտի Սանգասարյանի,
Գագիկ Մայորի Հարությունյանի,
Գառնիկ Գուրգենի Առուստամյանի

կյանքի փրկության համար։ ■

Բաքու

Հեյդար Ալիևը Ռոբերտ Քոչարյանի հետ հանդիպում չի նախատեսում

Բաքվի ռադիոյի հաղորդագրության համաձայն, Հեյդար Ալիևը լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ հայտարարել է, թե ինքը և Ղարաբաղի ղեկավարներից մեկի՝ Ռոբերտ Քոչարյանի հանդիպում չի նախատեսվում։ Նա նշել է նաև, թե զանգվածային լրատվության որոշ միջոցների բարձրացրած աղմուկն այդ կապակցությամբ սարքից նետված է հետամտում։ «Մենք կողմ ենք Ղարաբաղի հայերի ներկայացուցիչների հետ բանակցություններ վարելուն, բայց դա չի նշանակում, թե Ադրբեջանը պատրաստվում է ճանաչել Լեռնային Ղարաբաղին որպես ինքնուրույն պետական միավորի», հայտարարել է նա։ ՆՏ

Վթար Կասպից ծովում

Ադրբեջանական պետական նավթային «Նարիմանովնեֆթ» միավորման վնասը, հոկտեմբերի 1-ին տեղի ունեցած վթարի պատճառով, նախնական տվյալներով գնահատվել է մեկ միլիարդ ռուբլի։ Այդ օրը փոթորիկը Բաքվի խորջրյա հիմքերի գործարանի մոտից ծով է հեռացրել վաղուց արդեն դուրս գրված «Ուզբեկստան» լաստանավը։ Այն գնալով էր Կասպիական օդնավային ընկերությունից մի փոքր ծառայության կողմից, որը նախատեսվել էր լաստանավը օտարումի վերածել։ Լաստանավը գտնվել է մի որոշ ժամանակ անց, սակայն այն ուժեղ փոթորկի պատճառով ետ վերադարձնել չի հաջողվել։ Բիչ անց հանուց քշված նավը ամբողջ ուժով հարվածել է ծովային նավթային աշտարակները ափի հետ կապող հանգույցներին։ Արդյունքում պայթել են հաղորդակցություններ 500 մետր երկայնքով, այդ թվում նավթամուղն ու գազամուղը, էլեկտրական գծերը։ Վթարի հետևանքները վերացնելու համար ստեղծվել է կառավարական հանձնաժողով։ Առայժմ ծովային հորատման 80 աշտարակներ դադարեցրել են աշխատանքը, որի արդյունքում «Նարիմանովնեֆթի» օրական վնասը կազմում է 610 տոննա նավթ և 920 հազար խորանարդ մետր գազ։ ԻՏ

Թուրքմենստանից 10 միլիարդ խմ գազ

Ադրբեջանի պաշտոնական պատվիրակությունը էկոնոմիկայի նախարար Ալեխ Ալիյարովի գլխավորությամբ մեկնել է Աշգաբադ։ Երկկողմ բանակցությունների ընթացքում ենթադրվում է քննարկել Ադրբեջանի արտաքին պարտքի մարման, ինչպես նաև 1994 թ. առևտրատնտեսական նոր պայմանագրի ստորագրման հարցերը։ Խաբար սերվիս գործակալությանը Ադրբեջանի կառավարությունից հայտնել են, թե Ադրբեջանը Թուրքմենստանից կստանա ավելի քան 10 միլիարդ խմ գազ, որի փոխարեն Ադրբեջանը կվճարի նավթամթերքով և կենցաղային սպառման ապրանքներով։ ՆՏ

Մոսկովյան իրադարձությունները տարբեր գնահատականներ են ստանում

«Ազատություն» ռադիոկայանը հոկտեմբերի 5-ին սփռել է Բաքվի իր թղթակից Լյուդա Ախունդովայի հաղորդումը, ըստ որի ինքը զրուցել է իշխանության վերին օղակների տարբեր մարդկանց հետ, և կարծիքները տարբեր են եղել։ Ելցինի գործողություններին դրական գնահատականից մինչև ցրված խորհրդարանին աջակցելը։ Ելցինին անվերապահորեն աջակցություն է հայտնել Ադրբեջանի ժողովրդական ճակատը։ Սակայն սոցիալ դեմոկրատական կուսակցության ղեկավար, խորհրդարանի պատգամավոր Արիֆ Ալիզադեն Ելցինի սեպտեմբերի 21-ի հրամանագիրը որակել է որպես պետական հեղաշրջում։ «Փաստորեն գործադիր իշխանությունները, գրելով օրենսդիր մարմիններին, կանգնեցին բռնապետության ուղու վրա։ Ռուսաստանի ներկա իշխանությունը հիմնականում կառավարվում է և չի կարող ժողովրդավարություն ապահովել Ռուսաստանում։ Ես սպասում եմ քաղաքական իրադրության հետագա սրում, ինչը, գուցե, բացասաբար կանդրադառնա նախկին ԽՍՀՄ հանրապետությունների վրա»։ Այդ կարծիքը կիսում են նաև Ադրբեջանի խորհրդարանի մի շարք խմբակցություններ»։ ՆՏ

Կարգավորում

Փոխզիջումները կարող են լինել աստիճանաբար

Սկիզբը էջ 1

Իսկ մնալու մասին ընդհանրապես պետք չէ խոսել, քանի որ ԼՂՀ-ն դեռևս հաղթանակով է դուրս գալիս այս հակամարտությունից և պարտվողական հայտարարությունները պատերազմական այս պայմաններում անթույլատրելի են և անհրաժեշտ հակահարված պետք է ստանան։ Որպես օրինակ, պրն. Վարդանյանը բերեց արտգործնախարար Վահան Փափազյանի այն հայտարարությունը, թե ռազմական հաջողությունները հարցը չեն կարող լուծել և ցանկացած ռազմական հաջողություն մի տարի հետո կարող է դառնալ անհաջողություն։

Անդրադառնալով ժամանակացույցին, Դավիթ Վարդանյանը նշեց, որ արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի դիրքորոշումը և 9+1, և 3+1-ին բացասական է եղել։ Նշված ժամանակացույցերում երբեւէ խոսք չի գնացել ԼՂՀ կարգավիճակի մասին։ Մինչդեռ, բոլոր բանակցությունների գլխավոր կետերը պետք է լինեն կարգավիճակը, ապա շրջափակումը, զորքերի դուրս բերումն ու ռազմական գործողությունների դադարեցումը։ Ենթադրվում է, որ մեր կողմից զիջումները պետք է լինեն տարածքները, նրանց կողմից ապաշրջափակումը։ Նոր ժամանակացույցի հիմնական առաջարկը սա է։ Մինչդեռ շրջափակումը և զորքերի դուրս բերումը համազոր գործողություններ չեն։ Տարածքների զիջելը կարող է աներջենլի ընթացք լինել, իսկ ապաշրջափակումը՝ շրջելի։ Բացի այդ, տարածքների զիջումը լուրջ վտանգ է ստեղծում Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության համար։

Կիրականացվի՞, այդ ժամանակացույցը, թե ոչ, դա այլ հարց է։ Դավիթ Վարդանյանն առաջարկեց այլ տարբերակ։ Այսինքն, եթե վեց ամիս շարունակ ապաշրջափակումը իրականացվի, նոր միայն լինի տարածքային զիջում։ Հիմնական գաղափարն այն է, որ յուրաքանչյուր քայլ պետք է արվի հավասարակշռված ու աստիճանաբար, և ԼՂՀ-ն պետք է պահպանի իր բնական սահմանները։

Նույնը վերաբերում է նաև ժամանակացույցով նախատեսվող անվտանգության գոտիներին, ըստ որոնց 5 կամ 20 կմ-ով զրահատեխնիկա չպետք է լինի։ Բայց Հայաստանը Զանգեզուրի հետ կարող գլխավոր մայրուղին ընկնում է այդ գոտու մեջ, և փաստորեն չենք կարող ապահովել այդ շրջանի անվտանգությունը։ Այսինքն, զորքերի տեղաշարժ Զանգեզուրում չի լինի, և այն կդառնա խոցելի։

Ու բնաւ Դավիթ Վարդանյանի ասելով, դժվար է նույնը կատել ԵԱՀԽ-ի ընթացքի հետ, բայց մյուս կողմից Ռուսաստանի միջնորդությունն էլ առանձնապես վստահություն չի ներշնչում, որովհետև նրա քաղաքականությունն էլ կարող է կտրուկ փոփոխվել։ Ուստի, նրա ասելով, Հայաստանին ձեռնտու է այդ երկու առաջնությունների միաժամանակյա ընթացքը։

Արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի նախագահը համոզված է, որ առանց օտար միջամտության, ԼՂՀ-ն կհաղթի այս պատերազմում, եթե Հայաստանը շարունակի թիկունք կանգնել։ ԼՂՀ դիրքորոշումը Մինսկի խմբի ընթացքի հետ կապված, դրական եմ համարում, ասաց Դավիթ Վարդանյանը և նշեց, որ ԼՂՀ-ի առաջ քաշած սկզբունքները ընդունելի են, այն է՝ ԼՂՀ-ն հակամարտող կողմ է։ Մինսկի խորհրդաժողովը պետք է սկսվի առանց նախապայմանների, և միակողմանի զիջումներ չպետք է լինեն։

Այժմ ԳԽ արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովը նախապատրաստվում է հոկտեմբերի 28-29 հրավիրել խորհրդարանական լսումներ, որի հիմնական թեման կլինի Հայաստանի արտաքին քաղաքականությունը Արցախի հարցում։ Այն ժամանակային առումով կընդգրկի և անցյալը, և ներկան, և ապագան։ Լսումներին կհրավիրվեն նաև ՀՀ արտգործնախարարը, նրա առաջին տեղակալ Ժիրայր Լիպարիտյանը, Րաֆֆի Հովհաննիսյանը, Դավիթ Շահնազարյանը, Աշոտ Մանուչարյանը, ԼՂՀ ղեկավարությունը։

ՀԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

Ելույթ

«Կաթիլային թերապիայի փոխարեն խոշոր աջակցություն»

առաջարկում է «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի գործադիր վարչության նախագահ ՄԱՆՈՒՇԱԿ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆԸ

Երեկ հրավիրված մամուլի ասուլիսում տիկին Պետրոսյանը լրագրողներին ներկայացրեց «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի տարեկան հաշվետվությունը և ծրագրերն ու անելիքները հատկապես «Ձմեռ-94»-ում։ Նա հաղորդեց, որ «Զանգեզուր», «Արցախ», «Աղետի գոտի» ծրագրերով իրականացվել է ավտոճանապարհների, գազամուղի որոշ հատվածների, ռադիոռելեային կայքի, բնակելի շենքերի նախագծում, իսկ մի շարք օղակներում սկսվել է դրանց իրագործումը։ Ձմռանն ու գարնանը մարդասիրական օգնություն է հատկացվել Ղարաբաղին։ Այնուհետև նա ընդգծեց, որ «Հայաստան» հիմնադրամն իր բոլոր ծրագրերի կատարման ընթացքում հանդես է գալիս նաև որպես պատվիրատու, իսկ կնքված պայմանագրերն իրավական հնարավորություն են տալիս տեղում իրականացնել ոչ միայն հեղինակային, այլև ֆինանսական վերահսկողություն։

Խոսելով առայժմ չամփոփված շնորհաշատ երեխաների մրցույթի մասին, տիկին Պետրոսյանն ասաց, որ սահմանված մրցանակային 300-ական դոլլարի հետանկարն անառողջ ոգևորություն է առաջացրել ծնողների մեջ. «Իհարկե, յուրաքանչյուր ծնողի համար իր երեխան ամենաշնորհալին է, չնայած երբեմ մտովս չի անցել իմ երեխաների մասին այդպես մտածել և ավելին, մասնակից դարձնել այս մրցույթին»։

Այնուհետև նա հայտնեց, որ Հայկական հեռուստատեսությունը շուտով կստանա խոստացված 200 հազար դոլլարի սարքավորումը։

Հիմնադրամի գործադիր վարչության նախագահը կարևորեց հոգաբարձուների խորհրդի որոշումը «Ձմեռ-94» ծրագրում իրենց անելիքների մասին։ Դրանցից են Երևանի բարձր լարման շարքից դուրս եկած էլեկտրակայանի փոխարինումը նորով և հանրապետության քաղաքներում բնակարանների, սոցիալական ու կրթական հիմնարկների ջեռուցումը։

Վերջում միջոցներն ավելի արդյունավետ օգտագործելու և չարաշահումներ թույլ չտալու համար տիկին Պետրոսյանը խնդրեց մամուլի միջոցով կոչ անել բոլոր անհատներին և կազմակերպություններին «Ձմեռ-94»-ին իրենց մասնակցությունը բերել միայն «Հայաստան» հիմնադրամի խողովակներով. «հակառակը սոսկ կաթիլային թերապիա է, այն դեպքում, երբ պետք է գույց տալ խոշոր աջակցություն։ Իսկ այլ հիմնադրամներ նախաձեռնողների մեջ պետք է դիտվի պահի օգտագործման միտում, սեփական կազմակերպության շահերը խաղարկելու նպատակով»։

ՌՈՒԶԱՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Բրյուսելում ավարտվեց Միջազգային քրիստոնեական համերաշխության կազմակերպության տարեկան ժողովը, որին մասնակցում էր Մեծ Բրիտանիայում Հայաստանի Հանրապետության դեսպան Արմեն Սարգսյանը։ Ժողովի նախագահը ընթերցեց դեսպան Սարգսյանի ողջույնի նամակը ուղղված ժողովի մասնակիցներին։ Այնուհետև եկույթ ունեցողները մեծ ուշադրություն դարձրեցին Ղարաբաղի խնդրին։ Դեսպան Սարգսյանը ժողովականներին բաժանեց բարոնուհի Քերոլայն Քոքսի ջանքերով Լոնդոնում տպագրված Ղարաբաղի խնդրին նվիրված հոդվածներ։ Ժողովի մասնակիցները պատրաստակամություն հայտնեցին շարունակելու Ղարաբաղին ցուցաբերվող օգնությունը։ «Ազգ»

digitised by A.R.A.R.@

«ՊԵՏՔ Է ՓՈԽՎԻ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԵԽԱՆԻԶՄԸ»

Հարցազրույց Երևանի քաղաքապետ Վահագն Խաչատրյանի հետ

— Դուք իշխանության եկաք հանրապետության ու քաղաքի համար ծանր ժամանակ, երբ մայրաքաղաքի տնտեսությունը գործնականում կազմալուծված էր։ Չէի՞ք վախենում պատասխանատվությունից։ Չէ՞ որ իշխանությունների հերթական անհաջողությունը ոչ միայն Ձեր անձնական անհաջողությունը կլիներ, այլև կարող էր խարխլել մեր ժողովրդի հավատը պետականության գաղափարի նկատմամբ։

— Այս պաշտոնում, թե մեկ այլ, ավելի բարձր պաշտոնում, պատասխանատվությունն ամենագլխավորն է։ Մինչև պաշտոնի գալը պետք է լավ գիտակցել, թե ուր ես գնում և ինչի համար։ Երբ գնում ես պարզապես գնալու համար, իհարկե, վտանգավոր է, էլ ավելի վտանգավոր է, երբ պատասխանատվություն չկա։ Պետք էր հավատալ գործին և անկախ պետականության գաղափարին, իսկ Երևանը մեր պետության առանցքն է։ Այստեղ են ձևավորվում հայության քաղաքական միտքը, հոգևոր և բարոյական նորմերը, տնտեսական նոր կացութաձևը։ Երբ հաջողվում է ինչ-որ հարց լուծել Երևանում, ապա համոզված եղեք, այն կլուծվի նաև այլ շրջաններում, ասենք, տրանսպորտի հարցը։ Այսօր արդեն ինձ համար հստակ է, թե ինչ է նշանակում Հայաստան պետությունը, ինչպես պետք է այն կառուցենք։

— Իշխանության գալուց առաջ ունեի՞ք, արդյոք, համախոհների ձևավորված թիմ։

— Իհարկե։ Միայնակ պարզապես հնարավոր չէր լինի լուծել մեր առջև ծառացած խնդիրները։ Ինձ խորհուրդ չէին տալիս ծանոթը գալ, բայց մենք իրատես էինք և հասկանում էինք, թե ինչի ենք գնում։ Մեր անհանգստությունն այն էր, թե որքան արագ կարող ենք կառավարելի դարձնել քաղաքի իրավիճակը։ Երբ գործարանում էի աշխատում, ամեն ինչ պարզ էր։ Աշխատանքի ընդհանուր պատկերն իսկ լուծելի պարզապես էր լինում, իսկ այստեղ ամեն ինչ անկանխատեսելի է, քանի որ մարդու հետ գործ ունենք։ Երբ գյուղերում մաքրելու միջավայրը ստեղծվում է գլխավորապես ի հաշիվ ավանդական կապերի, ապա քաղաքում, այն էլ այնպիսի մեծ քաղաքում, ինչպես Երևանն է, այն հնարավոր է դառնում միայն շնորհիվ բարդ տնտեսական մեխանիզմի։ Ասենք՝ աղբահավաքը։ Թվում է, թե անհնարապարզ գործն է, բայց ինչ դժվարությունների ենք հանդիպում։

— Քաղաքի կառավարման ներկա համակարգը համապատասխանո՞ւմ է դրված խնդիրներին։ Ինչպիսի՞ն եք Դուք տեսնում մայրաքաղաքի կառավարումը։

— Մեզ շատ կարճ ժամանակ էր պետք հասկանալու, որ կառավարման այս համակարգը չի համապատասխանում այսօրվա խնդիրներին։ Երևս անցման շրջանը երբեք էլ սահուն չի լինում։ Կյանքը շատ արագ է փոփոխվում, ու մեր խնդիրն է հետ չմնալ նրանից։ Քաղաքը նախ և առաջ պետք է տնտեսական ինքնուրույնություն ունենա։ Հարկերի մեխանիզմի փոփոխության ճանապարհով մենք պետք է հնարավորություն ստանանք սեփական բյուջե ձևավորելու։ Եթե և այսօր, երբ մեզ դեռ չհայտարարված պատերազմ են մղում, կենտրոնացված բյուջեն արդարացված է, բայց հեռանկարային առումով այն արդարացված չէ։ Բացի այդ, պետք է փոփոխվի նաև քաղաքի կառավարման մեխանիզմը։ Ըստ իմ պատկերացումների, պետք է լինի ընտրովի քաղաքապետ և փոքր քաղաքային (մունիցիպալ) խորհուրդ։ Շրջաններում կլինեն քաղաքապետի կողմից նշանակված ներկայացուցիչներ, իսկ տեղերում՝ ընտրովի թաղային ինքնակառավարման մարմիններ։ Անհրաժեշտ է նաև մայրաքաղաքին սահմանադրորեն հատուկ, մյուս քաղաքներից տարբերվող կարգավիճակ շնորհել։

Այս ամենը մոտ ապագայի խնդիր է, բայց այսօր արդեն հին խորհրդային համակարգը խոչընդոտ է դարձել, ու մենք մտածում ենք այսպես կոչված փոքր խորհուրդ կազմելու մասին։ Հույս ունենք այս հարցը լուծել քաղաքային խորհրդի մոտակա նիստերից մեկի ընթացքում։

— Մեր կյանքում իսկապես շատ բան է փոխվել։ Քաղաքի տնտեսության կարգավորման հարցում Ձեզ հաջողվո՞ւմ է համագործակցել տարբեր նորաստեղծ կառույցների հետ, օրինակ՝ գործարար շրջանների։

— Գործարար շրջանների հետ մեր համագործակցությունը հաճախ սահմանափակվում է նրանց տարածքներ հատկացնելով։ Ավելին անելու համար մենք պարզապես լծակներ չունենք, երբ ինչ-որ բան էլ հաջողվում է անել քաղաքի համար, ապա զուտ մասնավոր կարգով ի հաշիվ անձնական կապերի։

— Երևանը կոկիկ, հաճելի քաղաքից աստիճանաբար վերածվում է գավառական քաղաքի։ Չխոսելով արդեն փողոցային առևտրի մասին, ամենուր անճաշակ, հաճախ սխալ գրված ցուցանակներ են։ Հետո էլ անվանափոխումների այդ անվերջ շարքը։ Ինչպե՞ս է քաղաքապետարանը պատրաստվում կարգավորել այս խնդիրը։

— Երևանը գավառական քաղաք չի դառնա։ Երբ անգամ մենք չկարողանանք արգելել, մեր ժողովուրդը թույլ չի տա։ Բնական է, սկսվել էր մի ընթացք, որը, թերևս, բնորոշ է բոլոր հեղափոխություններին։ Այդ շրջանն արդեն ավարտվել է, ու աստիճանաբար, անկախ բազմաթիվ խանգարող հանգամանքներից (պատերազմ, շրջափակում), մենք արդեն բնականոն զարգացման հունի մեջ ենք մտնում։ Անվանափոխումների հարցում արդեն հստակ դիրքորոշում ունենք։ Չնայած մեխանիզմների բացակայությանը, փորձում ենք հսկողության տակ առնել Երևանի դեմքը խաթարող միջոցառումները։ Այսօր գլխավորն է բոլորին հասկացնել, որ քաղաքն իշխանություն ունի։ Կարծում եմ, այս հարցում որոշ հաջողություն ունենք։ Ընդհանրապես քաղաքն այս ձևով այլևս չի կարող զարգանալ, այն պարզապես անկենսունակ է դառնում։ Կտրուկ միջոցառումներ են պետք քաղաքը բեռնաթափելու համար։ Այս վիճակով այն բեռ է դառնում ամբողջ հանրապետության համար։ Երևանում պետք է բնակվեն ոչ ավել, քան 750-800 հազար մարդ։

— Դժվար քաղաքի դեմքի մասին։ Դպրոցների վիճակն անմխիթար է։ Այսօր Երևանում չկա մի դպրոց, որի պատուհանների ապակիները կոտրված չլինեն։

— Հասկանում եմ, իհարկե, Ձեր հարցի իմաստը։ Երեխաները, տեսնելով մի կոտրված ապակի, մյուսներն էլ կկոտրեն։ Միջոցների խնդիր է։ 1 քմ ապակին այսօր 3800 ռ. արժե։ Ապակի ունենք, բայց ստիպված պահում ենք ձմեռվա նախօրյակին դնելու համար։ Այլ ելք չունենք։

— Քաղաքապետի աշխատանքը մարդկանց հետ է կապված։ Կարողանո՞ւմ եք մերժել, թե բոլորին խոստանում եք օգնել։

— Երբ ի վիճակի ենք որևէ խնդիր լուծել և որոշում ենք կայացրել, այն անպայման պետք է կատարվի։ Բայց օրական բազմաթիվ մարդիկ են գալիս, որոնց մի մասը խնդրի լուծման իր տարբերակն ունի, հաճախ՝ սուբյեկտիվ։ Անհրաժեշտ է քաջություն ունենալ մերժելու։ Բոլորի համար «լավ մարդ» լինել հնարավոր չէ։ Ինձ հետ աշխատողներից պահանջում եմ այնքան, ինչքան ինձանից կպահանջեի, բայց դա միշտ չէ, որ արդարացված է, իսկ երբ մարդը սկսում է «հալվել աչքի առաջ», արձակուրդի եմ ուղարկում։

— Իսկ Դուք օրական քանի՞ ժամ եք աշխատում։

— Սովորաբար աշխատում եմ ժամը 8-ից մինչև 24-ը։ Ցավոք, ժամանակը չի հերիքում երեխաներիս հետ շփվելու համար, ինչի պակասը հաճախ աշխատանքում էլ զգացնել է տալիս։ Միայն վերջին մի քանի շաբաթվա ընթացքում է հաջողվել հանգստյան օրերն ընտանիքում անցկացնել։ Թեպետ, եթե հնարավոր լիներ խուսափել ընդունելություններից, այդ օրերին էլ կգայի այստեղ՝ կարդալու և աշխատելու։ Գիտեք, աշխատանքը մի տեսակ հոբբի է դարձել։

— Քաղաքապետ դառնալուց ի վեր փոխվե՞լ է, արդյոք, Ձեր կողմից շրջապատի ընկալումը։

— Ցավոք՝ այո։ Քաղաքում զբոսնելիս միայն խնդիրներն եմ տեսնում։

— Գալու է մի օր, երբ այլևս քաղաքապետ չեք լինի։ Շարունակելո՞ւ եք զբաղվել քաղաքականությամբ։

— Այո։

— Այժմ որևէ կուսակցության անդա՞մ եք։

— Ոչ։ Ես ընդունում եմ միայն ազգային գաղափարախոսությունը։ Երբ մենք կայանանք որպես պետություն, ոտքի կանգնենք, այն ժամանակ կարող եմ մտածել որևէ կուսակցության անդամ լինելու մասին։ Այսօր իմ քաղաքական դավանանքն ազգային պետություն կառուցելն է։

ՆՏ

Երկու հարց արդյունաբերության նախարարին

... Ուղղակի սովորականի պես չէր աշխատում մեր տան հեռախոսը (42-րդ), հակառակ դեպքում պետք է խնդրեի հոկտեմբերի 6-ին հեռուստազրույցի հրավիրված ՀՀ արդյունաբերության նախարար պրն Աշոտ Սաֆարյանին փոքր-ինչ պարզաբանել միտքը՝ «կոնվերսիայի հետ կապված խնդիրներ կային ճյուղի ձեռնարկություններից մի քանիսում, որոնք հաղթահարվել են»։

Արդյոք այս պատասխանը պետք է հասկանալ այնպես, որ ռազմական տեխնիկայի կարևոր բաղադրիչների, հանգույցների, հատուկ նյութերի փոխարեն հաջողությամբ լուծվեց ազգաբնակչության (ոչ միայն Հայաստանի) պահանջները բավարարելու համար թեյնիկների, հայելիների, արդուկների արտադրության խնդիրը...

Թե՞ հասկացվել է համապատասխան ատյաններում, որ մեր ռազմարդյունաբերական համալիրը վերաուղղորդելու քաշացողն ամենամեծ... անհեռատեսն է (չի կարելի վիրավորական բառեր օգտագործել)։ Որ հենց թեկուզ մենեջմենթի գիտության, որը, հիշեցնեմ, նշանակում է արտադրության արդյունավետ ղեկավարում, կառավարում ամենաժամանակակից մեթոդների կիրառմամբ, եղած պաշարների ու աշխատուժի օգտագործմամբ, մեզանում արդեն դասական դարձող բնորոշմամբ, լավ ղեկավարը նա է, ով արտադրության կազմակերպման և զարգացման ծրագրեր կազմելիս չի առաջնորդվում լոկ այսրոպեական, կամ մոտ ժամանակահատվածի շահով. նա ընդգրկում է հեռանկարը։

Զենքի, զինամթերքի, նաև կոմպոնենտների առևտուրը աշխարհում ամենաշահավետներից է։ Մեր ռազմարդյունաբերական համալիրն իր արտադրանքի տեսականու մեջ ուներ այնպիսիք, որոնց արտադրության մենաշնորհը, եթե չեմ սխալվում, մերն էր։ Դրանց շնորհիվ էր նաև, որ խորհրդային զենքը պահպանում էր իր մրցունակությունը համաշխարհային շուկայում։ Երբ հիշում եք, ամիսներ առաջ Ռուսաստանը, պայմաններ խոստանալով, գրեթե խնդրում էր Հայաստանին, չվերաուղղորդել Հայաստանի ռազմարդյունաբերական համալիրի որոշ արտադրություններ։ Իսկ հիմա, երբ պետական բարձրաստիճան պաշտոնյան խոսում է ոլորտում «խնդիրների հաղթահարման» մասին, արդյոք պե՞տք է հասկանալ, որ ինչ-ինչ ուժերի վերջապես հաջողվեց վերացնել մեր արդյունաբերության ամենաարդյունավետ և ամենահեռանկարային արտադրություններից մի քանիսը։ Թե՞ մեր արդյունաբերության զարգացման հեռանկարային ծրագրեր կազմելիս հաշվի են առնված (ելնելով մեր և այլոց դառը փորձից) Հայաստանի ու հայության շահն ու վնասը։ Երբ հարցի պատասխանը ինչ-ինչ կերպ պետական գաղտնիքներ է շոշափում, կարծում եմ, ունկնդիրներին այդպես էլ կարելի էր ասել։ Երկրորդ հարցս, որի պատասխանը շատ կուզենայի լսել պրն նախարարից (և ըստ իս [illegible] շատ-շատերի), ամենևին չի առնչվում Հայաստանում հեծանիվների արտադրության հեռանկարներին, այլ՝ հիշատակված ներքին կոոպերացիային և արդյունաբերության «բազմաճյուղացմանը»։ Որքան ինձ հայտնի է, և որչափ որ համաշխարհային փորձն է ցուցանում, իրենց ներքին շուկայի պահանջները (հետագայում նաև՝ արտաքին) բավարարելու համար այսօր միջազգային շուկայում իրենց արտադրողներ լավ վարկ ունեցող այնպիսի երկրներ, ինչպիսիք են Թայվանը, Սինգապուրը, Ճապոնիան և այլն, շատ դեպքերում չեն գնացել արդյունաբերության «բազմազանեցման» ճանապարհով, չեն սկսել կազմակերպել այնպիսի արտադրանքի արտադրություններ, ինչպիսիների շուկան վաղուց արդեն զբաղված է այդ գործում վարպետացածներով։ Ընտրվել է երկու ճանապարհ՝ կամ ներմուծել պատրաստի արտադրանք, կամ՝ պատրաստի տեխնոլոգիա (նոու-հաու) ու սարքավորում-հումքազիծ, փոխարենը հնարավորին չափ արտահանելով այն արտադրանքը, որի մենաշնորհը իրենն է պատկանում, կամ որը մրցունակ է համաշխարհային շուկայում։ Այլ խոսքով, ամեն երկիր սկսում է իր բոլոր պաշարները կենտրոնացնել ու զարգացնել այն արտադրությունները, որոնք համաշխարհային չափանիշներով լավ արդյունք են տալիս։ Այսինքն, ինտենսիվացում, այլ ոչ թե էքստենսիվացում։

ՄԱՐԳԱՐ ՄԵՆԵՋՅԱՆ

Ամերիկահայ հովանավորները Հայաստանի որբերին

Դեռ 1993 թ. մայիսին Հայ Առաքելական եկեղեցու Ամերիկայի Արևելյան թեմը և այդ թեմի Տիկնանց միությունը սկսեցին «Հայաստանի երեխաների հովանավորման ծրագրի» (ՀԵՀԾ) իրագործումը։

Ըստ այդ ծրագրի, ՀԵՀԾ-ի միջոցով Միացյալ Նահանգների հովանավորները կցվում են Հայաստանի որբ երեխաներին ու նրանցից յուրաքանչյուրը նվիրաբերում է տարեկան 200 դոլլար մեկ երեխայի տարբեր կարիքները հոգալու համար։ ՀԵՀԾ շրջանակներում ներառված են Հայաստանի 4 մանկատների՝ Կաճոյի, Գյումրու, Նորքի, Քանաքեռի շուրջ 220 որբ երեխաներ, 200 որբեր Շիրակի թեմից և 160՝ Արարատյան թեմից։ Ծրագիրը Հայաստանում իրականացվում է Արևելյան թեմի Երևանի Հայ օգնության ֆոնդի գրասենյակի միջոցով։

Այս օրերին Հայաստանում է գտնվում Տիկնանց միության նախագահ, ծրագրի համակարգող տիկին Ջուլիա Աշիկյանը իր ամուսնու Կլինթոն Աշիկյանի հետ։ Տիկ. Աշիկյանը մասնակցում է Ամերիկայից գումարների տեղ հասցնելուն Հայաստան։

Տիկին Աշիկյանը մեր զրույցի ժամանակ հայտնեց, թե մանկատների երեխաներին, քանի որ նրանք որոշակի խնամողներ չունեն, օգնությունը հատկացվում է զանազան ապրանքների տեսքով՝ գրենական պիտույքներից մինչև հագուստ ու ոտնամաններ։ Իսկ մանկատներից դուրս իրենց հովանավորյալ որբերին հատկացվում է ռոճիկի գումար մինչև նրանց չափահաս դառնալը։ Ըստ էության, Ամերիկայում գտնվող յուրաքանչյուր հովանավոր, որ մասնակցում է «Հայաստանի երեխաների հովանավորման ծրագրի» իրականացմանը, տեղյակ է իր կոնկրետ հովանավորյալի մասին, ստանում են երեխայի լուսանկարը և կենսագրության մասին տվյալներ։

Առայժմ այդ հովանավորները միայն հայեր են, բայց քանի որ ծրագրի շրջանակներն ընդլայնվում են, ապա չի բացառվում նաև այլազգի հովանավորների մասնակցությունը։

«Ազգ»

Հայաստանի շրջաններում բերքահավաքը շարունակվում է։ ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության նախնական տվյալների համաձայն, մինչ այժմ հավաքվել և մթերող կազմակերպություններին է հանձնվել 7000 տ խաղող։ Սպասվում է, որ շաբաթվա վերջում այդ թիվը կկրկնապատկվի։ Շարունակվում է նաև պտղի բերքահավաքը։ Ըստ օպերատիվ տվյալների, արդեն հավաքվել է 32000 տ պտուղ։

ՆՏ

Հայտարարություն

Ակադեմիկոս Հակոբ Մանանդյանի անվան Երևանի «Պրոֆեսիոնալ մանկավարժական ինստիտուտը» կատարում է ընդունելություն հետևյալ մասնագիտություններով.

մաթեմատիկա
հայոց լեզու և գրականություն,
անգլերեն
հայ ժողովրդի պատմություն։

Շրջանավարտները կստանան «Պրոֆեսիոնալ ուսուցչի» որակավորում և կտեղավորվեն ինստիտուտին կից գործող կրթօջախներում և նրանց մասնաճյուղերում։

Դիմորդները ընդունելության քննություններ կհանձնեն մասնագիտությունից (բանավոր), մաթեմատիկայից (գրավոր) և մայրենի լեզվից (թելադրություն)։

Պետական բուհերի այն դիմորդները, ովքեր հավաքել են 50-ից բարձր միավորներ, բայց չեն անցել մրցույթով, կընդունվեն հարցազրույցով։ Դիմումներն ընդունվում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, Նորքի 2-րդ զանգվածի թիվ 139 դպրոցում, ժամը 15-ից 19-ը։ Դասերը սկսվում են նոյեմբերի 1-ից։

Տեղեկությունների համար կարող եք զանգահարել 64 80 92, 48 03 33, 61 06 45, 63 08 01 հեռախոսահամարներով։

Հայտարարություն

«Աքիլեսիենս» կրթօջախը կազմակերպում է դասընթացներ 1994 թ. բուհերում ընդունելության համար, մաթեմատիկա, ֆիզիկա, քիմիա, կենսաբանություն, հայոց լեզու, հայ գրականություն, հայ ժող. պատմություն, անգլերեն լեզու և ֆրանսերեն լեզու առարկաներից։

Դասընթացները վճարովի են։ Մեկ առարկայի համար 30000 ռ. կանխիկ կամ 40000 ռ. փոխանցումով։

Դասերի սկիզբը հոկտեմբերի 18-ից։

Պարապմունքները տեղի կունենան Խորհրդային շրջանի թիվ 139 և Արաբկիրի շրջանի Րաֆֆու անվան թիվ 36 դպրոցներում։ Դիմումները ընդունվում են վերոհիշյալ դպրոցներում ամեն օր, ժամը 14.00 մինչև 19.00, բացի կիրակի օրերից։

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարել 64-80-92, 63-08-01 և 61-06-45 հեռախոսահամարներով։

Հայտարարություն

Կազմակերպությունը վաճառում է 10 (տասը) գլուխ խոշոր և 4 (չորս) գլուխ մանր եղջերավոր անասուններ։ Վճարումը կանխիկ և փոխանցումով։ Անասուններն առանձին-առանձին չեն վաճառվում։ Վաճառվում է նաև 50 (հիսուն) տոննա գարնանացան գարի։ Նվազագույն քանակությունը 500 կգ։

Դիմել Աբովյանի շրջ., գյուղ Զովք, Մարտիրոսյան Անդրանիկին կամ Աշոտին։

Հեռ. 25-27-92 (Երևան)։

digitised by A.R.A.R.@

Մոսկվա

ԱՅԼԱՏՅԱՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀՂԻ Է ՊԱՅԹՅՈՒՆՈՎ

Իմ առջեւ են 1991 թվականին ամերիկացի սոցիոլոգների անցկացրած յուրօրինակ հարցման արդյունքները. աշխարհի շատ երկրների քաղաքացիների մի հարց է տրվել. ո՞ր ազգն է ձեր մեջ առավելագույն հակակրանք առաջացնում: «Ազգի» ընթերցողներին հետաքրքիր կլինի ծանոթանալ անցանկալիության տոկոսին. Բնականաբար, մեր ուշադրությունն են գրավում Ռուսաստանին ու Ուկրաինային վերաբերող տվյալները: Ընդսմին, հազիվ թե մեզ մխիթարի այն փաստը, որ առաջատար դիրքում ադրբեջանցիներն են. մեծ չէ տարբերությունը:

Մեծ Բրիտանիա		Լիտվա		Ֆրանսիա	
իռլանդացիներ	21	լեհեր	30	հյուս. աֆրիկացիներ	42
զալլեր	12	ռուսներ	21	թասկեր	15
շոտլանդացիներ	6	բելառուսներ	14	հրեաներ	14
Իսպանիա		**Լեհաստան**		**Ռուսաստան**	
գնչուներ	50	գերմանացիներ	45	ադրբեջանցիներ	47
բասկեր	26	ուկրաինացիներ	41	հայեր	46
կատալոնացիներ	22	հրեաներ	34	վրացիներ	46
Բուլղարիա		**Ուկրաինա**		**Նախկին ԳՖՀ**	
գնչուներ	71	ադրբեջանցիներ	42	գնչուներ	60
թուրքեր	39	հայեր	39	լեհեր	49
հրեաներ	36	վրացիներ	31	թուրքեր	45
Նախկին ԳԴՀ		**Չեխոսլովակիա**		**Հունգարիա**	
գնչուներ	57	գնչուներ	91	գնչուներ	79
լեհեր	54	հունգարներ	49	արաբներ	60
թուրքեր	51	սլովակներ	23	ռումինացիներ	39

Կես տարի առաջ ես այս թեմային անդրադարձել էի Մոսկվայի մամուլով: Անցած ամիսներին ոչինչ չի փոխվել, եթե չասենք, որ հակակրանքն ավելի է ուժեղացել: Բայց նախ ծանոթանանք Ռուսաստանի մայրաքաղաքի ազգերի «տեղաբաշխման» աղյուսակին.

Մոսկվայում բնակվողների ազգային կազմը (հազ. մարդ)

Բնակչությունը	1970 թ.	1989 թ.
ռուսներ	6301.2	7963.0
հրեաներ	251.5	174.7
ուկրաինացիներ	184.9	252.7
թաթարներ	109.3	157.4
բելառուսներ	50.2	73.0
հայեր	25.6	44.0
մորդվացիներ	16.9	30.9
ադրբեջանցիներ	?	20.7
վրացիներ	9.6	19.6
չուվաշներ	8.3	18.4
այլոք	103.5	121

Ադրբեջանցիներին վերաբերող հարցականը պատահական չէ: Նույնիսկ նրանց դեսպանատունն անկարող է դրան պատասխանել: Բայց դա ուրիշ հարց է:

Եւ այսպես, Ռուսաստանից ճողոպրող հրեաների տեղը ամուր կերպով գրավել են կովկասցիները, այդ թվում նաեւ, ինչպես համոզվեցինք, հայերը: Նման պարագայում ամեն մի հայ առաջին հերթին ինքն իրեն հարց կտա՝ իսկ ինչո՞ւ մեզ չեն սիրում, արդյոք այդ հակակրանքը իրական հիմք ունի՞:

Ազգային բնավորություններն անաչառորեն վերլուծելը երեւի անշնորհակալ գործ է, եւ դժվար է ասել, թե դա ինչ արձագանք կառաջացնի Հայաստանում, եթե ես փորձեմ անել:

Մոսկովյան թերթերը հաճախ են գրում «կովկասյան ազգության անձանց» կամ «քրեական» հակումների մասին: Օր չի լինի, որ փաստեր չհրապարակվեն ազգային հանցավոր խմբավորումների, նրանց կատարած ավազակային հարձակումների, գողությունների, սպանությունների, առեւանգումների մասին: Որպես կանոն, տեղի համապատասխան համայնքները, երբեմն նաեւ միացյալ ջանքերով, բողոք են հայտնում, դրանց մեջ տեսնելով խտրականության դրսեւորում, սուբյեկտիվ քաղաքական շահարկումներ եւ այլն: Անշուշտ, այդ ամենը տեղ ունի. ընդհանուր թշնամու կերպարը մի կողմից ուշադրություն շեղող է, մյուս կողմից՝ միավորող գործոն: Բայց ակնհայտ է նաեւ երկրորդ կողմը՝ ի՞նչ հանցագործ ազգություն չունի: Համենայն դեպս, Մոսկվայում դժվար է այս ավանդական հարցին միանշանակ բացասական պատասխան տալ: Այնման ընդգծված է զանազան քրեական խմբավորումների ազգային պատկանելիությունը: Այսօր Մոսկվայում ավելի շատ խոսում են չեչենների մասին, որոնց զինված ջոկատներն իսկական պատերազմ են հայտարարել տեղացիներին՝ սլավոնական խմբավորումներին: Միլիցիայի ամփոփագրերում կանոնավոր կերպով հիշատակվում են նաեւ ադրբեջանական, վրացական, հայկական, դաղստանյան, օսական, ինգուշական խմբեր: Վերջերս «Մոսկովսկայա պրավդա» թերթը հրապարակել է քաղաքի քրեական աշխարհին նվիրված վերլուծական մի հոդված «Կովկասյան գերուհին» տարաշխարհիկ վերնագրով: Դժվար չէր կռահել, որ խոսքը վերաբերում է Ռուսաստանի մայրաքաղաքին: Եւ դրա մեջ, ինչպես ասացինք, ճշմարտություն կա:

Մերկախոս չլինելու համար դիմենք պաշտոնական վիճակագրությանը: Վերջին 7 ամսում էթնիկական խմբավորումների կատարած հանցագործությունների թիվն աճել է 3.5 անգամ: Այս տարի յուրաքանչյուր հինգերորդ հանցագործը կովկասցի է (գերազանցապես «գաղթական»): Մոսկվայում բնակություն են հաստատել մոտ հինգ տասնյակ վրացի «օրինական գողեր»: Վերջին երեք ամսում ադրբեջանցիները կատարել են 30305 հանցագործություն: Կովկասցիներն անպակաս են ազդեցության ոլորտների համար մղվող արյունահեղ ընդհարումների զոհերի ցուցակներում:

Ընդհանուր հանցագործությունների ֆոնի վրա էթնիկական հանցավոր կազմավորումներն աչքի են ընկնում նաեւ «մասնագիտական» հակումներով: «Ազգի» ընթերցողները կարող են ծանոթանալ մոսկովյան մամուլում թերված տեղեկանքին:

Ադրբեջանական խմբավորումներին բնորոշ են առեւտրի կանոնների խախտումները, թմրանյութերի ապօրինի շրջանառությունը, մասնակցությունը մոլեխաղերին, խարդախություններին, մարմնական վնասվածքները, բռնաբարությունները:

Վրացական խմբավորումները զբաղվում են բնակարանային գողությամբ, ավտոմեքենաների հափշտակումով, բռնաբարություններով, պատանդներ վերցնելով:

Հայերը մասնակցում են ավտոտրանսպորտի գողության, թանկարժեք մետաղների հետ կապված վալյուտային ապօրինի ֆինանսատնտեսական գործառնությունների:

Դաղստանցիներին բնորոշ են շահադիտական բնույթի հանցագործությունները, կողոպուտը, ավազակությունը, շորթումը, հրազենի ձեռքբերումն ու վաճառքը:

Չեչենները մասնագիտանում են հրազենի հայթայթման ու վաճառքի, շորթման, կողոպուտի, ավազակության, սպանությունների, մարդկանց առեւանգումների, պատանդներ վերցնելու, տնտեսական խարդախությունների, բռնաբարությունների մեջ:

Ինգուշներն ակտիվ են ավտոբիզնեսի մեջ, զբաղվում են ապօրինի ֆինանսական գործառնություններով, զենքի առեւտրով, թանկարժեք մետաղների հետ կապված մեքենայություններով:

Այստեղ ռուսներից հաճախ կարելի է լսել՝ դուք ձեր բոլոր անհաջողությունները, սխալներն ու հիմարությունները բացատրում եք մեզանով, հազար մեղք եք վերագրում մեզ, բայց հենց տեղներդ նեղանում է, թափվում եք մեր երկիրը, ընդամենը լկտիորեն խախտելով հյուրընկալության տարրական կանոնները: Ենթադրենք համաձայնենք, որ այս հանդիմանության մեջ մեծ ճշմարտություն կա: Հիրավի հանդուրժող են ռուսները:

Կովկասյան ազգերի մեջ հայերիս նկատմամբ վերաբերմունքը երկակի է, այն իմաստով, որ Մոսկվայում գոյություն ունի բավական մակարդակի ու կուլտուրայի հայ մտավորականություն, որի հանդեպ մոսկվացիները լավ են տրամադրված: Բայց դրա կողքին մենք այստեղ ունենք նաեւ պրոֆեսիոնալ գող-ավազակների ու հատկապես վերջին ժամանակներս բազմացած «առեւտրականների» սեփական մի բանակ: Զարմանալի երեւույթ է նկատվում. հայաստանցիների ամենախղճուկ ու ողորմելի հայն էլ, ընկնելով Ռուսաստան, չգիտես ինչու իրեն ամեն ինչ է զգում, բնավ էլ հիմք չփնտրելով սեփական գերազանցության հաստատման համար: Մոսկվայում երբեմն այն տպավորությունն է ստեղծվում, որ ասես Երեւանի բոլոր թափթփուկ հայերը լցվել են այստեղ: Նույն «Մոսկովսկայա պրավդա» թերթի հաղորդումով, Մոսկվայի «Սպորտ» հյուրանոցում բուն դրած հայաստանցի «հյուրերը» այնքան են լկտիացել, որ սպառնալով զենքով, հրաժարվել են վճարել հյուրանոցում բնակվելու դիմաց, պատճառաբանելով, թե փող չունեն:

Կարող է հարց առաջանալ. արժե՞ այսքան ծավալվել այս թեմայի շուրջ: Արժե, որովհետեւ առաջացող հակակրանքը լի է պայթյունով: Մանավանդ որ, որոշ կանխատեսումներ արդեն կան: Մոսկվայի ներքին գործերի վարչության կազմակերպված հանցագործությունների ռեգիոնալ վարչությունն այն մտավախությունն է հայտնում, որ ազգային դաշինքի ներքո միավորված քրեական խմբավորումները կարող են անցնել անօրինական գործունեության առավել քողարկված ու կազմակերպված ձեւերի՝ թափանցելով ստվերային էկոնոմիկայի մեջ: Սպասվում է բոլոր հանցատեսակների աճ: Սա նշանակում է, որ հակակովկասյան տրամադրությունները կուժեղանան, որ չի կարող մտահոգություն չառաջացնել:

«Կովկասյան ազգության անձանց» խնդիրը շատերին է հուզում՝ քաղաքագետներին, ուժային նախարարություններին, հասարակ մարդկանց եւ այլն: Որոշ միջոցներ ձեռնարկվում են (պարտադիր գրանցում, շուրջկալներ, տնտեսական սահմանափակումներ եւ այլն): Բայց միայն ռուս նացիոնալ-հայրենասերներն են աներկբա հայտարարում, որ գիտեն կարգուկանոն հաստատելու եւ առաջին հերթին Մոսկվան սեւ խաժամուժից մաքրելու ձեւը, եթե գան իշխանության գլուխ: Այդ «ձեւը» կասկած չի հարուցում, մանավանդ, երբ այդ մասին հայտարարում է Ազգային փրկության ճակատի առաջնորդներից մեկը՝ ՊԱԿ-ի նախկին գեներալ Ստերլիգովը:

ՌՈՒԲԵՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ
սեփ. թղթակից, Մոսկվա

Բանակ

Համարձակվելով հիասթափեցնել սուր թեմաների սիրահարներին, խոստովանում եմ, որ խոսքը գնում է ոչ թե փախած հանցագործների, ոչ թե ռազմագերիների, այլ ընդամենը մեր դասալիք զինվորների մասին: «Ընդամենը» իհարկե արդարացի չէ, որովհետեւ դասալքությունը մեր նոր կազմավորված բանակի համար ամենեւին էլ արտառոց դեպքերի շարքին չի պատկանում: Պատմությունը, որով ես սկսեցի, ինձ պատմեց ծանոթ մի տղա, խնդրելով օգնել գլուխ հանելու իրավիճակից, քանի որ փախած տղաներից մեկը նրա եղբայրն էր: Ժամանակին ծառայած լինելով խորհրդային բանակում, իմ բարեկամը ինչ-որ չափով ծանոթ է «դեդովշչինային», բայց... «Սակայն հասկանո՞ւմ ես, այնտեղ տարբեր ազգերի պատկանող տղաներ էին, եւ յուրայիններն ինչ-որ ձեւով համախմբվում, միասին դիմակայում էին «օտարներին»: Իսկ այստեղ... Ախր սա մեր բանակն է, մեր տղաներն են, ինչպե՞ս կարող են նրանք այսպես...», ասաց նա ինձ ու շարունակեց. «Եղբայրս մինչ այդ եղել է ֆիդայի: Այնտեղ բոլորովին այլ հարաբերություններ են եղել: Նա կարծում էր, որ բանակում էլ նույն բանն է՝ եթե պետք է, ուրեմն պետք է: Իսկ դա ընկալել են որպես վախկոտություն, ծառայակամություն, բռնացել են, ծաղրել: Ահա նա էլ չի դիմացել, փախել է: Գիտես, երբ մայրս գնացել էր զորամաս նրան այցելության, բակում տեսել է, թե ինչպես մի քանի զինվոր ծաղրուծանակի են ենթարկում մեկին: Քանի որ նրա սիրտն այրվում էր (ախր տղան դրա համար էլ դասալքել էր), փորձում է նրանց խիղճն արթնացնել: Սակայն նրանք շատ հանգիստ «բացատրում» են նրան, որ դա ավանդույթ է: Որ իրենք արդեն դա անցել են, իսկ այժմ հերթը նորերինն է: Չէ, դու պատկերացնո՞ւմ ես, դեռ բանակ ստեղծել չեն հասցրել՝ «դեդովշչինան» արդեն ավանդույթ է դարձել»:

Ո՞վ կուզի գիշերով սապոգները հագնել

Փախուստի ծրագիրը խորամանկ չէր, եւ դա արդեն շատ բան է ասում: Հայտնվելով ազատության մեջ, նրանք որոշեցին իրենց չենթարկել պատասխանատվության. լսել էին, թե ինչպես են «ուտում» իրենց նմաններին: Հրաժարվելով պատահական մեքենաներից ու մեծ ճանապարհից, գնացին անտառով: Երկար է, բայց փոխարենը ապահով: Դրա շնորհիվ ընդհանուր առմամբ նույնպես ոչ խորամանկ հնարքներով նրանք տուն հասան: Սակայն երջանկության հետ միասին տանը անհանգստություն կար՝ ի՞նչ է սպասում հետո: Ու այդ ժամանակ նրանք որոշեցին հանձնվել...

Տիգրանի ու Արեւի հետ ինձ հանդիպել չհաջողվեց. նրանց արդեն տարել էին զորամաս, որտեղ պետք է հրամանատարների խմբի հիման վրա, եղբոր ասելով, դատեն ու դատապարտեն երեք տարվա ազատազրկման:

Ես շատ կուզենայի, որ այդ դատը լիներ հրապարակային, լրագրողների մասնակցությամբ, ցուցադրվեր հանրապետական հեռուստատեսությամբ: Դա կուզենայի ոչ թե չարախնդալու, ոչ թե նրա համար, որ էությամբ ատում եմ բանակն ու գտնում, որ այն մեզ մոտ վատն է ու այլ կերպ լինել չէր էլ կարող: Հակառակը, անհրաժեշտ եմ համարում պայքարել ամենայն չարյաց դեմ հենց դրանց ակունքներում, քանի դեռ այն հիրավի չի դարձել ավանդություն: Դա հատկապես ուզում եմ մեր ծանոթ գեներալի համար, որը համարում է, որ այդ ամենը գալիս է լրագրողներից: Որ փոխանակ համագործակցեն բանակի կազմավորմանը, այդ «քամբասանների սիրահարները» պեղում են որեւէ փաստ եւ դրանից գործ ունենում:

Հիշելով «իմ գեներալին» ու նրա այդ դիրքը, ես մտածեցի, որ դժբախտություն չէ դասալիքների հետ չհանդիպելը, որպեսզի նրանք իմ ծանոթի պատմածին չկարողանան վերագրել իմ կողմից գեղարվեստական մանրամասների ավելացում: Դրա համար էլ ես որոշեցի գնալ ռազմական ոստիկանություն: Ի դեպ, փախչելով զորամասից, հիշեցնում եմ, տղաները զենք չեն փախցրել, ինչպես անում են ուրիշները, այլ իրենք են եկել զինվորական ոստիկանություն, ամեն բան պատմել են եւ խնդրել իրենց տեղափոխել այլ զորամաս:

Եւ ահա դիմեցի, գալուն պես ընկա եւս մեկ նախկին զինվորի որոնման մասին մի շատ հետաքրքիր խոսակցության մեջ: Դա, իհարկե, առանձին դեպք է: Ճիշտ է, ռազմական ոստիկանությունը նրան արագ բռնել է: Սակայն զորամաս տեղափոխվելիս իրեն հսկող աստիճանավորներին խորամանկելով փախել է ռազմական դատախազությունից: Իմ ամոթխած (արդյոք թվերը չե՞ն չափազանցնում) այն հարցին, թե դասալիքների թիվը սանդղակի հասնո՞ւմ է արդյոք, ինձ դառնությամբ պատասխանեցին. «Ծիծաղո՞ւմ ես: Վերցրու մատյանը, նայիր...»: Դրան գումարած պարզվեց, որ ավելի բարդ գործեր էլ կան: Չեմ ուզում դրանց մասին ծավալվել: Ոչ թե նրա համար, որ չեմ համարձակվում հարուցել «իմ գեներալի» զայրույթն ու համոզվածությունը, ավելի ճիշտ, հաստատակամությունը, որ լրագրողները վատ լուրերի տարածողներն են: Ոչ, ավելի շուտ նրա համար, որ մեր բանակի կայացումը տեղի է ունենում հիրավի ծանր ժամանակաշրջանում: Քիչ է, որ ծնողները բոլոր միջոցներով փորձում են «փրկել» իրենց երեխաներին ծառայությունից, վախենալով, որ նրանց կռվի կուղարկեն առաջավոր գիծ, սահմանների մոտ, հիմա էլ թողտվության, անկարգության, «դեդովշչինայի» մասին «պատմությունները»:

Որպես խորապես քաղաքացիական հակումների մարդ, ես գրեթե նույն կերպ եմ վերաբերում բանակին ու բանտին (թող ներվի ինձ այս համեմատությունը): Սակայն, այդուհանդերձ, հասկանում եմ թե՛ մեկի եւ թե՛ մյուսի անհրաժեշտությունը: Դրա համար էլ գտնում եմ, որ թե՛ մեկը եւ թե՛ մյուսը պետք է հատկապես բաց լինեն հասարակության համար: Որովհետեւ արդեն իր փակ լինելու հանգամանքով կամայականության հնարավորությունն այնտեղ մեծ է: Ես ցնցված էի, երբ տղաները ինձ ասացին, որ բանակում դաստիարակողների նման ինչ-որ բան է հարկավոր ստեղծել: Ցնցված էի, որովհետեւ հիշեցի բանակի ապաքաղաքականացման շուրջ եղած աղմուկը: Ինձ բացատրեցին, որ այստեղ տրանգ կա, որ «քաղաքախոսողը» զինվորի մեջ «ոգի» պետք է դաստիարակի:

Մյուս կողմից, դա էլ մի այլ կողմ ունի, քանի որ պարտիզանական ու բանակային կարգապահությունները մեծ տարբերություն ունեն: Ըստ ամենայնի դատելով, այժմյան մեր բանակում միտումներն ավելի շատ ձգտում են դեպի առաջինը՝ ֆիդայականը: Անգամ ֆիդայության մեջ եղած լավագույնը՝ հրամայական ոճի վրա իշխող եւ պարտիզանական պատերազմի պայմաններում բնական եղբայրության ոգին, կանոնավոր բանակում հավանաբար ցանկալի չէ: «Զորանոցային կարգապահությունը» պատահական արտահայտություն չէ: Ու չնայած զգայական ողջ բացասականին, որ մենք, քաղաքացիներս երբեմն դրանում դնում ենք, զորանոցում պետք է կարգուկանոն լինի, այլ ոչ թե կամայականություն: Իսկ որպեսզի «իմ գեներալը» (հավասարապես ինչպես եւ մյուսները) եղբայրությունը չհամարի բացասաբար տրամադրված, բանակի ստեղծմանը չխանգարող երեւույթ, ուզում եմ ասել, որ անհրաժեշտ եմ համարում խոսել այն լավի մասին, որ նրանում արդեն կա ու պետք է լինի: Ընդ որում, ոչ թե կեղծ բարեպաշտորեն ու տրաֆարետային, այլ մասնագիտորեն համոզված: Որովհետեւ անգամ քաղաքացիական այնպիսի համոզված անձնավորություն, ինչպիսին ես եմ, համոզված է, որ մեզ ուժեղ բանակ է հարկավոր: Ուժեղ ոչ միայն մասնագիտորեն, այլեւ բարոյապես ու գաղափարապես: Ու չնայած մեր ժամանակի բոլոր բացերին ու դժվարություններին, նրանք էլ կարող են ու պետք է նպաստեն բարոյապես ու գաղափարապես ուժեղ բանակի ստեղծմանը: Հարկավոր է միայն ցանկանալ ու կարողանալ:

ԻՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Մեդիա

ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ՄԵԴԻԱՅԻ ՀԱՂԹԱՐՇԱՎԸ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ

Մոսկվա, 4 հոկտեմբեր: Քաղաքի կենտրոնական հատվածում ընթանում են արյունալի իրադարձություններ: Կես միլիարդ մարդ նախկին ԽՍՀՄ տարածքում եւ աշխարհի տարբեր հատվածներում, առանց բնակարաններից դուրս գալու, հեռուստացույցներով եւ ռադիոընդունիչներով ուղղակիորեն հաղորդվում են Մոսկվայի դրամատիկ իրադարձություններին: Հեռուստացույցի էկրանին պատերազմական պատկերներ են, ռադիոյով լսելի են գնդակոծությունների, ծանր տեխնիկայի տեղաշարժի ձայները, վիրավորների տնքոցը: Իրադարձությունների թատերաբեմից ուղիղ հաղորդումը կատարվում է գիշեր-ցերեկ: Սա «Փոթորիկ անապատում»-ից եւ 1991 թ. օգոստոսյան հեղաշրջումից հետո զանգվածային խոշորածավալ ներկայացման երրորդ դեպքն է, երբ զանգվածային հաղորդակցության միջոցներն անմիջական ներկա են վարում թեժ կետից: Մոսկովյան վերջին իրադարձությունների լուսաբանման տեղեկատվական զանգվածային միջոցներն իրենց համար ֆիքսեցին զարգացման նոր փուլ: Մարդիկ ավելի հստակ սկսեցին գիտակցել, որ իրենց կյանքը մեկընդմիշտ ներխուժել է տեղեկատվական համակարգը եւ այսուհետեւ ամեն պարագայում պետք է հաշվի նստել այդ իրողության հետ:

Մոսկովյան իրադարձությունների առաջին իսկ ժամերից ականատես ենք դառնում, թե ինչպես մեդիայի տեղական միջոցները իրենց տեղը զիջում են արեւմտյան միջոցներին: Օստանկինոյի գրավումից հետո պետական հեռուստակայանից հաղորդումներ վարող հաղորդավարները սկզբից առանձին հատվածներով, հետագայում ամբողջությամբ ներկայացնում են ամերիկյան հանրահայտ CNN հեռուստաընկերության ռեպորտաժները: Թեդ Թըրների կաբելային հեռուստատեսային նորությունների ծառայությունը, որի հաղորդումները դիտում են 200 միլիոն մարդ 130 երկրներում, դառնում է հասանելի եսխորհրդային տիրույթի բազմամիլիոն հանդիսատեսի համար: Նույն ձեւով «Մայակ» ռադիոկայանի հաղորդումների աշխատանքների խափանումից հետո ռադիոունկնդիրները որսում են «Ազատություն» եւ BBC ռադիոկայանների հեռարձակած ալիքները: Փաստորեն Արեւմուտքի տեղեկատվական միջոցները, որոնց մասին 7–8 տարի առաջ խորհրդային հասարակությունում շշուկներով էին խոսում, հոկտեմբերյան խառնակ օրերին դարձան արեւելյան կիսագնդի բնակիչների համար տեղեկատվության ամենահուսալի եւ վստահելի աղբյուրը:

Երբ սկսվեց սառը պատերազմը համայնավարական Արեւելքի եւ «ազատ աշխարհ» Արեւմուտքի միջեւ, ծանր բախումների գլխավոր թատերաբեմը դարձավ քարոզչության եւ տեղեկատվության ոլորտը: Դա բնական էր, քանզի Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ հակամարտությունը գաղափարական բնույթ էր կրում, եւ ամեն մի կողմը ջանում էր քարոզչության ճանապարհով հաստատել իր գաղափարախոսությունը եւ ժխտել հակառակորդի ուսմունքը: 40 տարի շարունակ տեղեկատվությունը սառը պատերազմի առաջին ճակատն էր: Այս ճակատում էին ընթանում Արեւելքի եւ Արեւմուտքի ամենակատաղի մարտերը: Եւ պատահական չէր, որ համայնավարական աշխարհի կրած պարտությունը տեղեկատվության եւ քարոզչության ոլորտում սպառազինության բնագավառի բացթողումների հետ դարձավ այն գլխավոր պատճառը, որի հետեւանքով Արեւելքը տանուլ տվեց սառը պատերազմը:

Համայնավարական տեղեկատվական միջոցների պարտության հիմնական պատճառը գաղափարախոսական լճացումն էր: Անհնար եղավ մարքս-լենինյան գաղափարախոսությունը հարմարեցնել ժամանակաշրջանի պահանջներին: Դոգմատիզմը, խիստ գրաքննությունը, կուսակցական մարմինների կույր թելադրանքը, կաղապարային անհեռատես քաղաքականությունը, որի հետեւանքով մեդիայում հայտնվում էին պատահական մարդիկ, ստեղծագործական մրցույթի բացակայությունը այն գլխավոր արգելքներն էին, որոնք թույլ չտվեցին հաղորդակցության միջոցների դինամիկ զարգացումը: Սառը պատերազմի վերջին տարիներին համայնավարական մեդիան դարձել էր գորշ եւ անդեմ: Այն առավել ընդգծվում էր նույն ժամանակահատվածում մեծ թռիչք արած արեւմտյան մեդիայի ֆոնի վրա:

Այն ժամանակ, երբ համայնավարական երկրներում բավարար ուշադրություն չէին դարձնում տեղեկատվական միջոցների տեխնիկական զարգացմանը, արեւմտյան կիսագնդում տեղի էր ունենում կատարյալ հեղափոխություն այդ բնագավառում: Արբանյակային անտենաների, տելեքսի, ֆաքսի մեքենաների, տեղեկության բարձր արագության փոխադրիչների (data transfer) ներխուժումը տեղեկատվական ոլորտ, համալիր եւ համապարփակ կոմպյուտերիզացիան որակապես նոր աստիճանի կանգնեցրին արեւմտյան տեղեկատվական համակարգը: Արեւմուտքի մեդիայի արտադրանքը բացի սովորական միջոցներից փոխված էր նաեւ տեսաժապավենների, ձայներիզների միջոցով:

Համայնավարական երկրներում տեղեկատվական համակարգը գտնվում է մենաշնորհային վիճակում, կուսակցական նեղ թվով չինովնիկների անմիջական հսկողության ներքո: Արեւմուտքում մեդիան ընտրեց անհատականացման ճանապարհը: Անհատական համակարգիչների, տպիչների, ֆաքս մեքենաների, տեսա եւ ձայնի կասետների, կարճալիք ռադիոընդունիչների, կաբելների, արբանյակային անտենաների զանգվածային գործածումը հող նախապատրաստեց տեղեկատվական ինքնուրույն համակարգերի ձեւավորման համար: Արեւմուտքի տեղեկատվական շուկայում սովորական քաղաքացին ազատ է սեփական նախընտրությամբ ընտրելու տեղեկությունների իր աղբյուրը: Դա պայմանավորեց արեւմտյան մեդիայի բազմաշերտությունը եւ բացառիկ ճկունությունը: Տարբեր եւ ինքնավար կառույցներից բաղկացած մեդիան դարձավ անհաղթահարելի արտաքին ամեն տեսակ մրցակցությունում:

Համայնավարական մեդիայի առաջին ճեղքվածքը տեղի ունեցավ 1986 թ., երբ խորհրդային իշխանությունները ստիպված եղան արտոնել իրենց մեդիային ճշմարիտ տվյալներ հրապարակել չեռնոբիլյան վթարի վերաբերյալ: Այն համընկավ գորբաչովյան հրապարակայնության հետ, որը թեեւ իշխանությունների կողմից նախաձեռնված դեմագոգ շարժում էր, սակայն բավարար հող ստեղծեց մեդիայի աշխուժացման համար: 1988 թ. դեկտեմբերի 1-ին ԽՍՀՄ-ը վերացրեց արեւմտյան ռադիոլսման արգելքները: 1989 թ. ապրիլին սոցիալիստական բլոկում հրապարակվեց առաջին ոչ համայնավարական թերթը՝ «Գազետան» (Լեհաստանում): Իսկ ընդհանրապես 1989 թվականը պատմություն մտավ որպես Արեւելյան Եվրոպայում եւ ԽՍՀՄ-ում մեդիայի ժողովրդավարացման տարի: 1990 թ. հունիսին խորհրդային ԳԽ-ը ընդունեց օրենք մամուլի վերաբերյալ, որով վերջ դրվեց գրաքննությանը:

1990 թ. կեսերին արդեն արեւմտյան մեդիան անարգել եւ արտոնված մուտք ուներ արեւելյան աշխարհ: Սակայն նա չբավարարվեց միայն համայնավարական տարածքներում հաղորդումների եւ տեղեկությունների ընդունման արգելքների վերացմամբ:

Գաղափարապես պարտված երկրում պաշտոնական տեղեկատվության համակարգի կազմալուծումը կատարվում էր արագ եւ անկասելի թափով: Դրա կողքին նորի ստեղծումը կատարվում էր դանդաղ եւ անհաստատուն: Իհարկե, կային բեկումներ, ինչպիսին մոսկովյան «Վզգլյադ» ծրագրի եւ «Վեստի» տեղեկատվական հաղորդման երեւան գալն էր, սակայն ընդհանուր առմամբ նորաստեղծ կառույցների քայլերը երերուն էին: Եւ դա բնական էր, քանի որ քաղաքական թատերաբեմից հեռացող համայնավարական ուժերը, զգալով իրենց պարտությունը, չէին ցանկանում միջոցներ հատկացնել զանգվածային տեղեկատվության համակարգին, իսկ նորընծա ուժերը զուրկ էին միջոցներից, անփորձ էին եւ անկազմակերպ: Նրանք ինքնուրույն անկարող էին լուծել տեղեկատվական համակարգի վերակառուցման հարցը: Դա հիանալի հնարավորություն էր արեւմտյան մեդիայի համար ներխուժելու ետհամայնավարական տարածքներ: Գորբաչովյան իշխանության վերջին տարիներին Արեւմուտքի հետ մերձեցման քողի ներքո եւ պատրվակելով ժողովրդավարական մեդիայի օգնությունը, արեւմտյան մեդիայի ներկայացուցիչները ամուր հենակետեր ստեղծեցին ԽՍՀՄ տարածքում: Այսօր անուրանալի է Արեւմուտքի օգնությունը ետհամայնավարական տեղեկատվական կառույցներին (տեխնիկական միջոցների տրամադրումը, լրագրողների եւ տեխնիկական աշխատողների վերապատրաստումը արեւմտյան երկրներում՝ տարեկան մինչեւ 2600 մարդ): Սակայն այս միջոցառումների հետեւանքով հրապարակից դուրս մղվեցին եկամտի բավարար աղբյուրներ չունեցող մեծ քանակի հեռուստատեսային, ռադիոհաղորդումներ, մամուլի օրգաններ, որոնք չդիմացան Արեւմուտքի հովանավորությունը վայելող «դեմոկրատական» միջոցների կոշտ մրցակցությանը:

Արեւմտյան միջոցների դիրքերի վերջնական եւ հաստատուն ամրագրումը տեղի ունեցավ 1991 թ. օգոստոսյան հեղաշրջման օրերին: Երբ մտցվեց կոշտ գրաքննություն, տեղեկություններ ստանալու միակ ճանապարհը արեւմտյան ռադիոկայանները եւ արբանյակային անտենայով ընդունվող հեռուստաալիքներն էին: Ռուսերեն հաղորդումները կրկնապատկվեցին: Շուրջօրյա աշխատող «Ազատություն» ռադիոկայանը առաջիններից մեկն էր հաղորդում Մոսկվայում դիմադրության մեջ գտնվող ժողովրդավարական ուժերի հայտարարությունները եւ կոչերը: Ժողովրդավարական շարժումը հեղաշրջման փորձի տապալումից հետո չմոռացավ արեւմտյան տեղեկատվական միջոցների ծառայությունները եւ որպես փոխհատուցում իդեալական պայմաններ ստեղծեց Մոսկվայում եւ ետխորհրդային մյուս քաղաքներում նրանց գործունեության համար:

Դրա ամենավառ օրինակը «Ազատություն» ռադիոկայանի մոսկովյան թղթակցակետի հանդիսավոր բացումն էր 1991 թ. հոկտեմբերին:

ԽՍՀՄ փլուզումից հետո Արեւմուտքի քաղաքական շատ շրջանակներ, որոնք գորբաչովյան ջերմացման շրջանում կորցրել էին զգոնությունը, պահանջեցին դադարեցնել արեւելյան ունկնդիրների համար տրվող հաղորդումների հեռարձակումը: Սակայն real politic ուղղության կողմնակիցները դյուրորեն չեզոքացրին այս փորձը, պաշտպանության տակ առնելով Արեւելքի համար նախատեսված կառույցները: Նրանց ջանքերի շնորհիվ ամերիկյան օրենսդիրները 1993 թ. համար 4 տոկոսով ավելացրին USIA-ին, որի ներքո են գտնվում տեղեկատվության միջոցները, հատկացվող գումարի քանակը՝ հիմնավորելով, որ ետսառըպատերազմյան շրջանում այդ մարմինները նոր ֆունկցիա ունեն կատարելու (աջակցելու ժողովրդավարական եւ ազատ շուկայական անցման գործընթացներին):

Հետաքրքիր է, որ այս բանում նրանց օգնեցին Արեւելքի նորահաստատ ժողովրդավար ղեկավարները, որոնք դիմեցին ամերիկյան իշխանություններին նույն խնդրանքով:

Երբ 1993 թ. հոկտեմբերի 3-ին սկսվեցին դրամատիկ իրադարձությունները, արեւմտյան մեդիան Մոսկվայում ուներ բոլոր անհրաժեշտ պայմանները արդյունավետ աշխատանքների համար: Այդ պայմանները նրան հնարավորություն տվեցին գրեթե մենաշնորհային հաղորդումներ հեռարձակել դրսի երկրների եւ նախկին խորհրդային հանրապետությունների համար: Մոսկվայի դեպքերը բացահայտեցին, թե այս կարճ ժամանակահատվածում որքան ամուր են դարձել արեւմտյան մեդիայի դիրքերը նախկին ԽՍՀՄ տարածքում: Սա իրողություն է, որի հետ մենք ստիպված կամ պարտավոր ենք հաշվի նստել, ինչպես ամեն մի պարտված հաշվի է նստում հաղթողի հետ: Արեւմտյան մեդիային այդ հաղթանակը տրվեց իր մեծ առավելությունների շնորհիվ: Դա ոչ միայն նրա տեխնիկական հագեցվածությունն է, որի մասին խոսվեց, եւ օպերատիվությունը: Արեւմտյան մեդիան աչքի է ընկնում նաեւ ստեղծագործական բարձր մակարդակով եւ շատ տպավորիչ ձեւավորմամբ: Արեւմուտքում արդեն վաղուց հեռուստատեսությունը, ռադիոն եւ մամուլը դիտարկվում են որպես ստեղծագործական ոլորտներ: Այդ բնագավառներում աշխատանքի են վերցվում առաջին հերթին ստեղծագործական ընդունակություն ունեցող մարդիկ: Ի շնորհիվ նրանց, մեդիայի արտադրանքը արվեստի գործերի հետ մրցունակ տեսք է ստանում եւ դառնում գրավիչ սովորական գնորդի համար:

Սակայն թող այնպիսի տպավորություն չստացվի, որ արեւմտյան մեդիան անբիծ է: Այստեղ անկարելի է չհամաձայնվել Ուիսկոնսինի Մեդիսոն համալսարանի պրոֆեսոր Ռիչարդ Հայբենի հետ, որը որպես արեւմտյան մեդիայի թերություններ նշում է կոմերցիոնալիզմը, սենսացիաների նկատմամբ հակումը, սեփականատիրության կենտրոնացումը, պարզունակությունը եւ կողմնորոշումը դեպի զվարճություններ: Սրանք գծեր են, որ անընդունելի են ետխորհրդային տարածքներում ապրող ավագ եւ միջին սերունդների համար, որոնք դաստիարակված են հավատարմության, գաղափարականության, անշահախնդրության (կոնկրետ մեդիայի բնագավառում) ավանդույթներով: «Օգոնյոկ», «Լիտերատուրնայա գազետա» պարբերականներ կարդացող, «Վոլգայի» հաղորդումները նայող քաղաքացին այսօր ցնցահարվածի մեջ է ընկնում, երբ ընթերցում կամ լսում է արեւմտյան մեդիայի գերպարզունակեցված, պարբերությունների միջեւ տրամաբանական կապից դուրս տեքստերը: Հանուն ճշմարտության պետք է ասել, որ այս տեսանկյունից առավել անբիծ է «Ազատություն» ռադիոկայանի ռուսական բաժնի աշխատանքը:

Գալով եսխորհրդային տիրույթ, փորձենք պատասխանել այն հարցին, թե ի վերջո ինչ նպատակ է հետապնդում արեւմտյան մեդիան այնտեղ: Նախ եւ առաջ պետք է մի բան պարզ լինի, որ նախկին համայնավարական երկրներում սառը պատերազմից հետո ընթանում է «ետպատերազմյան կարգավորումը» (միջոցառումների համալիր, որոնց նպատակը այդ երկրների տրանսֆորմացիան է, արեւմտյան քաղաքական, տնտեսական եւ մշակութային համակարգ): Այդ տեսանկյունից մեդիայի խնդիրն է բարեփոխումների համար համապատասխան գիտակցության ձեւավորումը եւ արեւմտյան արժեքների, ապրելակերպի ամրագրումը: Մեդիայի վերջնական նպատակն է այս երկրներում ձեւավորել արեւմտյան բնույթի տեղեկատվական համակարգեր եւ դրանք ինտեգրացնել համաշխարհային (որը պետք է հասկանալ արեւմտյան) համակարգին:

Երբ կան մարդիկ, որոնք այս նպատակները համարում են դրական իրենց համար, թող բարի գտնվեն ուսումնասիրել Լատինական Ամերիկայի եւ Աֆրիկայի երկրների տեղեկատվության վիճակը: Այն վայրերում, ուր արեւմտյան մեդիան ունեցել է հաջողություն, «ինքնությունը» եւ «ինքնատիպությունը» հասկացողությունները վերացել են տեղի ժողովուրդների բառապաշարից, որի պատճառով նրանք վերածվել են ազգային իդեաներից, նպատակներից, առողջ եւ ստեղծարար ձգտումներից զուրկ սոսկ կոնգլոմերատների: Սա, թվում է, անբուժելի հանգամանք է մի ժողովրդի համար, որին հատուկ է մնում ընդգծված ինքնատիպությունը եւ որը շարունակում է քաղաքակրթական, մշակութային, քաղաքական եւ տնտեսական հավակնություններ ունենալ: Սակայն իրական կյանքում արեւմտյան մեդիան ծավալվում է Հայաստանում նույնքան դյուրությամբ, եւ առանց որեւէ դիմադրության, ինչպես Լեհաստանում, Քենիայում: Այսօր մի բուռ խանդավառ եւ ֆանատ մարդկանց շնորհիվ է, որ հայ ընթերցողը կամ ունկնդիրը դեռեւս ընտրություն ունի թե բովանդակությամբ եւ թե ձեւավորմամբ որոշակի չափանիշներին համապատասխան գործեր: Սակայն հասարակության կողմից մեդիայի նկատմամբ նման անտարբերության պայմաններում ոչ մի երաշխիք չկա մեդիայի գոյության համար: Ամենեւին հեռու չէ այն օրը, երբ տեղեկատվական շուկան կմնա դայջեստներին եւ բրավոյատիպ թերթերին: Այն ժողովուրդը, որը ընդունակ չէ գիտակցել մեդիայի դերը եւ նշանակությունը, բարոյական ինչ իրավունք ունի ընտրելու անկախության ուղին:

ՎԱՉԵ ԹՈՆՈՂՈՒԿՅԱՆ

Ժողովի հրավեր

Սույն թվականի հոկտեմբերի 10-ին, կիրակի օրը, ժամը 12:00-ին կուսակցության կենտրոնական գրասենյակում (Կորյունի 19ա) տեղի կունենա ՌԱԿ Ա. Չոպանյան ակումբի անդամական ժողովը:

Ա. Չոպանյան ակումբի վարչություն

Հայտարարություն

Երեւանի Պեյո Յավորովի անվան դպրոցը նախապատրաստվում է հանդիսավորությամբ նշել իր հիմնադրման 30-ամյակը: Դպրոցի այն շրջանավարտներին, ովքեր ցանկանում են մասնակցել հիշյալ միջոցառմանը, խնդրվում է հոկտեմբերի 10-15-ը այցելել կրթօջախ:

Տնօրինություն

digitised by A.R.A.R.@

Ռուսաստան

ՄՈՍԿՈՎՅԱՆ ԹԱԿԱՐԴ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՅԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մոսկովյան վերջին իրադարձությունները քաղաքական մեկնաբանների ուշադրության կենտրոնում են գտնվում: Մեր հերթին, դեպքերի առաջին օրվանից մեր թերթը ոչ միայն օպերատիվ տեղեկատվությամբ, այլեւ քաղաքական ու ֆինանսատնտեսական մեկնաբանություններով աշխատեց լուսաբանել կատարվածը, կռահել դրա հնարավոր հետեւանքները: Այս առումով ընթերցողի ուշադրությանն ենք հանձնում եւս մի մեկնաբանություն, ավելի ճիշտ միջազգային տարբեր մեկնաբանությունների մի ամփոփում, որի եզրակացությունը ամբողջովին չբաժանելով հանդերձ, կարող է մեզ առաջնորդել լուրջ մտորումների:

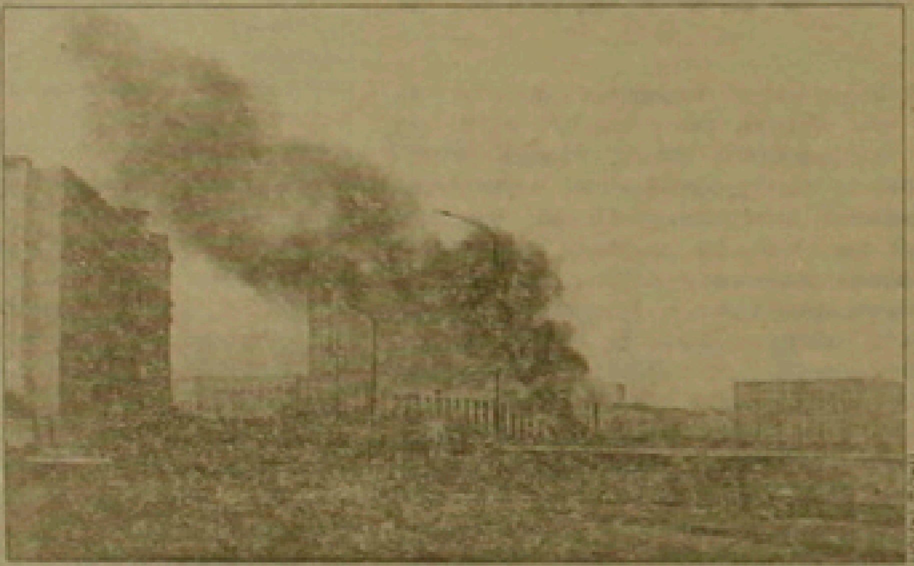

Բորիս Ելցինը հերթական հաղթանակը տարավ: Ինչպես եւ երկու տարի առաջ՝ օգոստոսյան խռովության ձախողումից հետո, առաջադեմ ժողովրդավարների համբավ ունեցող ելցինականները արբեցած են հետադիմական պահպանողականների դեմ տարած հաղթանակով եւ համառություն են հայտնում կայսերապաշտ կոմունիստական հոսքին վերջնականապես գլխատելու եւ այն սնուցող գաղափարախոսությունը մեկընդմիշտ արմատախիլ անելու հարցում: Պահի կարեւորությունն ու ընձեռած հնարավորությունները լավ գիտակցելով, ժողովրդավարական կոչվող ուժերը գրոհի են անցել անգամ Ռուսաստանի այն շրջաններում, ուր ավանդականորեն նրանց դիրքերը շատ թույլ են եղել: Թիկունքում զգալով իրավապահ մարմինների եւ գործադիր իշխանության աջակցությունը, ժողովրդավարներն իրենց հակառակորդների նկատմամբ չհակասեր հաշվեհարդարի պահանջ են ներկայացնում՝ տեղական խորհուրդները ցրելուց մինչեւ այն պաշտոնյաների եւ քաղաքական գործիչների ձերբակալությունը, ովքեր մոսկովյան ճգնաժամի օրերին հանդգնություն ունեցան պաշտպանելու նախկին Գերագույն խորհրդին:

«Անցյալի Ռուսաստանն ուներ երկու հենասյուն՝ կոմունիստական կուսակցությունը եւ խորհրդային իշխանությունը: Առաջին հենասյունը տապալվեց 91-ին, այժմ եկել է ժամանակը տապալելու նաեւ երկրորդը», նշում են արեւմտյան դիտորդները, չմոռանալով փաստել սակայն, որ ինչպես եւ 91-ի օգոստոսին, այժմ էլ խոսքը գնում է ավերիչ ընթացքի մասին, առանց հասկանալու, թե փոխարենը ի՞նչ կառուցողական քայլեր են առաջարկվելու: Եւ ընդհանրապես, որքան էլ տարօրինակ է թվում, արեւմտյան քաղաքագետներն ու դիտորդները առանձնապես էլ ոգեւորված չեն գնահատում վերջին իրադարձությունները Մոսկվայում, առավել եւս դրանց հետեւանքներն ու արդյունքները: Արեւմուտքում բացակայում է եւ ռուս ժողովրդավարների պարզունակ ոգեւորությունը, եւ ռուսական առանցքի շուրջը պտտվող նորանկախ պետություն-արբանյակների ղեկավարությունների վախվորած հավանությունը: Արեւմուտքը ակնհայտորեն մտահոգված է, եւ անգամ Միացյալ Նահանգների Ելցինին անվերապահ պաշտպանող նախագահը անընդհատ կրկնում է այն միտքը, թե «Արեւմուտքը հույս ունի կայուն երաշխիքներ ստանալ Ռուսաստանում ժողովրդավարական ընթացքի անդառնալիության, նոր ազատ ընտրությունների կազմակերպման եւ խոսքի ազատության պատճառով սահմանափակված ժողովրդավարական իրավունքների արագ վերականգնման վերաբերյալ»: Եւ կարծես ի պատասխան նման հայտարարությունների հնչեց Մոսկվայի քաղաքագլուխ Յուրի Լուժկովի կտրուկ ձեւակերպումը՝ «խոսքի ազատությունը Մոսկվայում կպահպանվի այնքան ժամանակ, որքան անհրաժեշտ կլինի»:

Ի՞նչն է այդպես անհանգստացնում ռուսական ժողովրդավարության «դոնորներին» եւ ինչո՞ւ այս անգամ քաղաքական աջակցությունը Ելցինին իրականացվում է որոշակի վերապահումներով:

Նախ, չնայած Ելցինամետ քարոզչական մեքենայի ինտենսիվ աշխատանքներին համաշխարհային կարծիքի ձեւավորման ուղղությամբ, Ռուսաստանի ուռճ շրջաններում ու որոշակի խավերի մեջ չի հաջողվում մարել հակաելցինական տրամադրությունները, առանձնապես արյունահեղության մեջ նախագահ Ելցինի անհերքելի պատասխանատվության խնդրում: Նախ, տեղական եւ արեւմտյան անհամաչափ աղբյուրներից շարունակվում է այն տեսակետի նմանավորումը, որ Սպիտակ տան այսպես կոչված պաշտպանների գործողությունները նպատակային կերպով հրահրվում էին գործադիր իշխանության թողտվությամբ: Դիտորդների կարծիքով, Սպիտակ տան առաջնորդներին հրահրեցին ակտիվ գործողությունների, երաշխիքներ տալով նրանց, թե ակտիվ գործողությունները կպաշտպանվեն ուժային ստորաբաժանումների կողմից: Առայժմ աղբյուրներից ոչ մեկը չի կոնկրետացնում, թե հատկապես ո՞վ կարող էր նման երաշխիքներ տալ, սակայն, եթե այս տեսակետի շուրջ քննարկումները բաժանվեցին, հավանաբար առաջիկայում դա եւս հայտնի կդառնա:

Մյուս կողմից, միջոցառնավորության հակառակորդները, բացառելով արյունահեղության ծրագրված լինելը, հակված չեն դույզն ինչ արդարացնելու նախագահ Ելցինի անկարողությունը պաշտպանելու երկրի քաղաքացիներին նման ողբերգությունից: Ռուս գրողներից մեկը «Ազատություն» ռադիոկայանի համար պատրաստած իր հարցազրույցում հիշեցրեց, որ 91-ի օգոստոսին կարմիր բանակի հետ ընդհարման ժամանակ զոհված երեք ռուսաստանցիների բարձրաստիճանությունը նախագահ Ելցինը ներողություն խնդրեց Ռուսաստանի ժողովրդից այն բանի համար, որ ընդունակ չգտնվեց պաշտպանելու իր քաղաքացիների անվտանգությունը եւ կանխելու նրանց երիտասարդների մահը: «Այժմ նա նույնը կարող է անել, բայց այս անգամ արդեն շատ ավելի մեծաքանակ զոհերի առկայությամբ», եզրափակեց ռուս մտավորականը, հարցականի տակ դնելով Ելցինի ընդունակությունը զերծ պահելու երկիրն ու ժողովրդին աղաղակ ցնցումներից:

Երկրորդ, ռուսագետներն արդարացիորեն նշում են, որ ոչ մի երաշխիք չկա, թե կարճ ժամանակից հետո Ելցինի ներկա շրջապատից չի առանձնանա մի նոր խումբ, որը կըմբոստանա պայքարը նախագահի դեմ, եւ այսօրվա իրավիճակը կրկին չի կրկնվի: Չէ՞ որ 91-ի օգոստոսին Ալեքսանդր Ռուցկոյն ու Ռուսլան Խասբուլատովը նախագահ Ելցինի ամենամտերիմ զինակիցներն էին: Երբ նախագահ Ելցինը եւ նրա շրջապատը չգիտակցեն, որ ռուս ժողովրդին բնորոշ մաղձոտ անտագոնիստական ճամբարների բաժանող երեւույթը ծնունդ է առնում ոչ թե անհատների գործողություններից, այլ այն սոցիալ-տնտեսական եւ քաղաքական իրավիճակից, որի մեջ հայտնվել է Ռուսաստանը տնտեսական անարխիայի, շուկային փոխանցումների, բյուրոկրատական ապարատի ծախվածության, ժողովրդին համախմբելու ընդունակ գաղափարախոսության բացակայության եւ բազմաթիվ այլ պատճառներով, ապա նման ողբերգական իրադարձությունները Ռուսաստանում չեն զերծ բացառությունից կդառնան օրինաչափություն: Իսկ առայժմ, ռուս եւ օտարերկրացի դիտորդների կարծիքով, հարցի խորքային գիտակցման նշաններ չեն նկատվում: Ի վերջո չի կարելի ասել, որ «Փուլային սահմանադրական բարեփոխման» բոլոր հակառակորդները մարտնչող ազգայնամոլներ են կամ մարքսիզմ-լենինիզմի կույր հետեւորդներ: Ընդհակառակը, Բորիս Ելցինի խմորումներին դիմակայում էին ամենատարբեր հայացքների տեր մարդիկ, որոնք արդարացի մտավախություն ունեին, որ սահմանադրական կարգի կամայական ոտնահարումը կարող է վատ նախադեպ լինել ու վտանգել ժողովրդավարության ապագան Ռուսաստանում: Ինչ վերաբերում է ելցինական ճամբարի կողմից շահարկվող այն տեսակետին, որ իբր ի դեմս լուծարված Գերագույն խորհրդի նախագահի գործ ունեն դեսպանակոմունիստական նախկին նոմենկլատուրայի հետ, որը չէր ցանկանում զիջել իր գրաված դիրքերը, ապա բրիտանական BBC կայանի փորձագետի դիպուկ բնորոշմամբ, «նախկինների» ճանաչվող նախագահ Ելցինի շրջախումբը երբ չի գերազանցում, ապա չի էլ զիջում Գերագույն խորհրդին:

Երրորդ, եւ Ռուսաստանում, եւ Արեւմուտքում մտահոգություն է առաջացնում այն փաստը, որ ի տարբերություն 91-ի իրադարձությունների, երբ ժողովրդավարական ուժերը հաղթանակ տարան հակառակ ուժային նախարարությունների եւ առանձնապես պաշտպանության նախարարության դիրքորոշման, 93-ի հոկտեմբերյան իրադարձությունների բախտն ակնհայտորեն որոշվեց հենց այդ նախարարությունների դիրքորոշմամբ: Այս հաղթանակի համար նախագահ Ելցինը եւ նրա շրջապատը պարտական են բանակին: Շրջաններում տեղական իշխանությունների հակաելցինական տրամադրությունները կոտրելու համար նրանք ստիպված են լինելու դիմել նույն հնարքով, իսկ դա նշանակում է, որ Ռուսաստանում գործող ամենաուժեղ մեխանիզմ դառնում է ինքնուրույն քաղաքական ուժ եւ որոշ ժամանակ հետո կարող է իր կամքը թելադրել քաղաքական շրջանակներին: Արեւմուտքում լուրջ մտավախություն կա, որ բանակի դերի եւ ազդեցության աճը հանգեցնելու է Ռուսաստանում ռազմաքաղաքական բռնապետական վարչակարգի հաստատմանը: Երբ հաշվի առնենք, որ ռուսական զենքերը այժմ էլ միշտ նկատելի է ընկել ծավալապաշտական նկրտումներով, ապա դժվար չէ կանխատեսել, թե ինչ ողբերգությամբ կտանեն ռուսական արտաքին քաղաքական նավը ռուս զինվորականները:

Մի կարեւոր հանգամանք եւս: Արեւմտյան փորձագետներից ոմանց կարծիքով, Արեւմուտքի կողմից անհանգստության դրսեւորումները սոսկ ձեւական բնույթ են կրում: Փորձագետները առաջ են քաշում այն տեսակետը, որ Արեւմուտքը խույս է տալիս Ռուսաստանում եւ նախկին Խորհրդային Միության այլ հանրապետություններում ժողովրդավարական համակարգերի հաստատման հարցի վրա եւ գերադասում է այդ երկրներում ունենալ կառավարելի ուժեղ եւ հաստատուն ավտորիտար վարչակարգեր, քան չափեր եւ հատկապես միջոցներ վատնել նրանց քաղաքակրթության գիծը վերադարձնելու համար:

ՏԻԳՐԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

Հոկտեմբերի 6-ին Դաշնակցային Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինը դիմեց ժողովրդին, մոսկովյան վերջին իրադարձությունների կապակցությամբ ցավակցություն հայտնելով զինված դիմակայության բոլոր զոհերին: Ի պատիվ նախագահի պետք է ասել, որ նա զերծ մնաց անհոգ ինքնագովեստի գայթակղությունից: Նա նշեց, որ նման իրավիճակներում հաղթողներ չեն լինում, քանզի թափվել է ռուսաստանցիների արյուն եւ անկախ այն բանից, թե ով եւ հանուն որ գաղափարների է զոհվել՝ ողբերգություն է: Միաժամանակ, նախագահ Ելցինը ընդդիմության գործողությունները որակեց իբրեւ կոմունիստական ֆաշիստական խռովություն իշխանության հասնելու նպատակով:

Իսկապես, Սպիտակ տան գրոհայինների շարքերում քիչ չէին գերմանական նեոֆաշիստներին կապկող ռուս ֆաշիստները, այդ շարժմանը հատուկ խորհրդանիշներով: Սակայն գաղտնիք չէ, որ բուն ռուսական ֆաշիզմի գաղափարական կրողները ոչ այնքան տվյալ կազմակերպությունն է, որքան ոչ անհայտ «Պամյատը» եւ նրա բազմաթիվ ճյուղավորումները: «Պամյատ» կազմակերպությունն ու նրա առաջնորդները անվերապահորեն պաշտպանեցին նախագահ Ելցինին եւ նրա կողմից ձեռնարկված միջոցառումները: Ելցինի ելույթի նախօրյակին «Ազատություն» ռադիոկայանին տված հարցազրույցում «Պամյատի» ղեկավար Դմիտրի Վասիլեւն ասաց, որ իր կազմակերպությունը մոսկովյան իրադարձություններում ոչ մի մասնակցություն չի ցուցաբերել եւ լիովին պաշտպանում է նախագահին ու նրա վարչակարգը, որովհետեւ նա պահպանում է Ռուսաստանի միասնականությունը եւ ուժեղ կենտրոնացված իշխանությունը երկրում: Նախագահ Ելցինին անվերապահ աջակցություն է հայտնել նաեւ Ռուսաստանի լիբերալ դեմոկրատական կուսակցության ղեկավար Վլադիմիր Ժիրինովսկին: Նույն «Ազատություն» ռադիոկայանին խռովության գիշերը տված հարցազրույցում Վլադիմիր Վոլֆովիչն ասաց, որ իր կուսակցությունը «երկու չարիքներից ընտրում է փոքրագույնը», տվյալ դեպքում Գերագույն խորհրդի եւ ելցինականների միջեւ ընտրելով վերջինին: Դրանով իսկ ժողովրդավարական շրջանակների կողմից ֆաշիստական որակված երկու կազմակերպություններն այս կամ այն չափով փաստորեն հայտնվել են նախագահ Ելցինի համախոհների ճամբարում:

Եւ մի վերջին երանգ եւս: Ինչպես հայտնի դարձավ հոկտեմբերի 6-ին, Ելցինի հեղինակավոր կողմնակիցներից մեկը՝ Սերգեյ Շախրայը պատրաստվում է հրաժարական տալ փոխվարչապետի պաշտոնից, Ելցինի ձեռնարկած միջոցառումների հետ համաձայն չլինելու պատճառով: Դիտորդները առայժմ ձեռնպահ են մնում մեկնաբանություններից, թեեւ բացառված չէ, որ հենց ծագումով կազակ Սերգեյ Շախրայը կղեկավարի ձեւավորվելիք ընդդիմությունը քաղաքական պայքարի հաջորդ փուլում: Իսկ կազակները շատ ավելի իրական եւ ազդեցիկ ուժ են, քան ենթադրաբար Խասբուլատովի թիկունքում կանգնած առասպելական չեչենական մաֆիան:

Լուրերի Հոսք

Ռուսաստանի ռազմական դոկտրինան կհաստատվի հոկտեմբերի 15-ին

Ռուսաստանի Անվտանգության խորհրդի նիստի մասնակիցները չորեքշաբթի օրը քննարկել են Ռուսաստանի ռազմական դոկտրինայի նախագծի հիմնական դրույթները, որոնք իրենցից ներկայացնում են երկրի անվտանգության կոնցեպցիայի բաղկացուցիչ մասը: Ինչպես հայտնում է նախագահի լրատվական ծառայությունը, նախագծի մեջ նշված են Ռուսաստանի ռազմական դոկտրինայի հիմնական սկզբունքները, պատերազմի կանխում, միջազգային վեճերի խաղաղ կարգավորում, ինքնիշխանության հարգում: Անվտանգության խորհուրդը բարձր է գնահատել բանակի՝ որպես Ռուսաստանի կենսական կարեւորություն ունեցող շահերի երաշխավորի դերը: Քննարկման արդյունքում նախագահ Բորիս Ելցինը հանձնարարել է լրամշակել նախագիծը, որը կհաստատվի Անվտանգության խորհրդի հաջորդ նիստում հոկտեմբերի 15-ին:

ԻՏ

Տաջիկստանը ԱՄՆ-ից եւ ՄԱԿ-ից օգնություն կստանա

ԱՄՆ-ը մտադիր է երկարաժամկետ տնտեսական օգնություն ցույց տալ Տաջիկստանին, իսկ այդպիսի ծրագրի հիմնական կետերը ճշտելու եւ սկզբունքները մշակելու համար շուտով Դուշանբե կժամանեն ամերիկյան վարչակարգի փորձագետները: Այդ մասին հայտարարել է Տաջիկստանի խորհրդարանի նախագահ Էմոմալի Ռախմոնովը երեքշաբթի օրը Դուշանբեում կայացած մամուլի ասուլիսում, որը նվիրված էր Նյու Յորք կատարած այցելությանը: Խոսելով իր երկրի փախստականների մասին, Ռախմոնովը նշել է, որ Տաջիկստանին պետք կլինի միջազգային կազմակերպությունների, առաջին հերթին ՄԱԿ-ի օգնությունը: Ռախմոնովը հայտնել է, որ փախստականների վերադարձի հիմնահարցը կքննարկվի Տաջիկստանի պաշտոնական պատվիրակության նոյեմբերին Սաուդյան Արաբիա կատարելիք այցելության ընթացքում: Պատասխանելով Աֆղանստանի նախագահ Բուրհանուդդին Ռաբբանիի Դուշանբե այցելության հետաձգման մասին հարցին, Ռախմոնովը նշել է, որ հոկտեմբերի 6-8-ը Տաջիկստանում կլինի աֆղանական փորձագետների խումբը, որոնք տաջիկ գործընկերների հետ կնախապատրաստեն տաջիկ-աֆղանական բարձր մակարդակի հանդիպում:

ԻՏ

2010 թ. Ղազախստանը կարտահանի 100 միլիոն տոննա նավթ

2010 թվականին Ղազախստանի նավթի հանույթը կհասնի տարեկան 100 միլիոն տոննայի սահմանագծին: Ինչպես հայտարարել է հանրապետության վարչապետ Սերգեյ Տերեշչենկոն «Նավթ, գազ-93» ցուցահանդեսի բացման արարողության ժամանակ, ներքին պահանջարկը կկազմի 25-28 միլիոն տոննա, իսկ մնացածը կարտահանվի: Ներկա դրությամբ Ղազախստանը հանում է մոտ 25 միլիոն տոննա նավթ: Ղազախստանի էներգետիկայի եւ վառելիքային ռեսուրսների նախարար Կադիր Բայկենովի խոսքերով, նավթի հանույթի ավելացումը նախատեսվում է իրականացնել Թենգիզի, Կորոլեւսկի եւ այլ հանքավայրերի շահագործման հաշվին: Այդ հանքավայրերի շահագործման համար Ղազախստանը հույս ունի օգտագործել արտասահմանյան նավթային ընկերությունների եւ Ռուսաստանի մասնագետների փորձը:

ԻՏ

Պապը բարեփոխվելու կոչ է անում

Հովհաննես Պողոս Երկրորդ պապը մի հրովարտակ է ուղղել կաթոլիկ եկեղեցու եպիսկոպոսներին, շեշտելով, որ նրանց որոշ գործողություններ դեմ [illegible] են, եւ պախարակելով «ավանդական բարոյական սկզբունքների» մերժումը: 180 էջանոց փաստաթուղթը, որը պատրաստվել է 6 տարում, արտահայտում է պապի այն հայացքները, թե աշխարհն այժմ կանգնած է խոր բարոյական ճգնաժամի առաջ:

digitised by A.R.A.R.@

Աղամիշինը ընդունել է Անդրկովկասյան երկրների դեսպաններին

Հոկտեմբերի 6-ին Ռուսաստանի արտգործնախարարի առաջին տեղակալ Անատոլի Աղամիշինը ընդունել է Ռուսաստանում Վրաստանի դեսպան Վաղերի Ադվաձեին, Ադրբեջանի լիազոր ներկայացուցիչ Ռամիզ Ռիզայեւին եւ Հայաստանի մշտական ներկայացուցիչ Ֆելիքս Մամիկոնյանին: Անատոլի Աղամիշինը ռուսական դիվանագիտության անունից «բարձրել է մի շարք նկատառումներ շրջանում իրավիճակի զարգացման եւ կայունացման նպատակով համատեղ ջանքերի առումով»: ԻՏ

Սոչիսակ տնից դիակների դուրսբերման ժամկետը չի որոշվել

Շտապ բժշկական կենտրոնի տնօրեն Լյուդմիլա Կոստոմարովան հաղորդել է, որ Մոսկվայում տուժել է 691 մարդ, նրանցից 123-ը սպանված, 467-ը վիրավոր: Կոստոմարովայի խոսքերով, սպանվածների խանակն ավելանում է այն պատճառով, որ դիակները նոր են գրանցվում դիարաններում, եւ նրանց մասին տվյալները կենտրոնը ստացել է վերջերս: Ինչ վերաբերում է Սոչիսակ տանը գտնվող դիակներին, ապա դեռ չի որոշվել, թե երբ պետք է նրանք դուրս բերվեն: ԻՏ

Կանխվել է մահափորձը Աջարիայի խորհրդարանի նախագահի դեմ

Երկուշաբթի օրը Աջարիայի Ինքնավար Հանրապետության Գերագույն խորհրդի ընտրում Գնս նախագահ Ասլան Աբաշիձեի դեմ մահափորձ նախապատրաստելու մեղադրանքով ձերբակալվել են Խելվաչաուրի շրջանի ղեկավար Թամազ Սամնիձեն եւ նրա եղբայրը՝ Բաթումի խաղաճաքլումս Թենգիզ Սամնիձեն: Նրանցից առգրավվել են լցրանցված TT եւ Բրաունինգ տիպի ատրճանակներ: Սամնիձե եղբայրները կասկածվում են նաեւ Խելվաչաուրի շրջանի ոստիկանության պետ Վաժա Գոգիթիձեի սպանության մեջ, որի դիակը գտնվել է հոկտեմբերի 2-ին Բաթումի կենտրոնում: ԻՏԻ-ի աղբյուրները ակնդում են նաեւ, որ Սամնիձե եղբայրները Վրաստանի նախկին նախագահ Զվիադ Գամսախուրդիայի վստահված անձինք են: Երեքշաբթի օրն Աբաշիձեն ակտյանից հեռացրել է հանրապետության Ներքին գործերի ծառայության պետ Իլյա Ծուլուկիձեին եւ նրա երկու տեղակալներին: ԻՏ

Միջազգային վալյուտային հիմնադրամը օգնում է Թուրքմենստանին

Թուրքմենստանի փոխվարչապետ Վալերի Օչերտովը հայտնեց, որ առաջիկայում Միջազգային վալյուտային հիմնադրամի եւ հանրապետության կառավարության միջեւ մի համաձայնագիր է ստորագրվելու, որով կկարգավորվի ՄՎՀ-ի օգնությունը Թուրքմենստանում ազգային տարադրամ մտցնելիս: Ըստ այդ համաձայնագրի, Թուրքմենստանը հնարավորություն կունենա 25 միլիոն դոլլարի վարկ վերցնել «վարկավորման հատուկ պայմաններով»: Փոխվարչապետի խոսքով, համաձայնագրի սահմաններում հիմնադրամը տեխնիկական օգնություն ցույց կտա, նաեւ խորհրդատվական ծառայություն եւ ֆինանսական բնագավառում թուրքմենական մասնագետների պատրաստում: Պոստֆակտում-ՆՏ

Օգնություն Արեւելյան Եվրոպային

Եվրոպական համագործակցությունը Լատվիային, Լիտվային, Էստոնիային եւ Ալբանիային 70 մլն դոլլար է տրամադրել առողջապահության, էներգետիկայի եւ տրանսպորտի զարգացման նպատակով: Այս գումարի իր բաժինը՝ մոտ 20 մլն դոլլար, Լատվիան կծախսի գյուղացիության սոցիալական պաշտպանվածության եւ բնության պահպանության համար: Այս մասին հայտնեցին Լատվիայի Նախարարների խորհրդի մամուլի ծառայությունից: Պոստֆակտում-ՆՏ

Մշակույթ

Ծրագրում միայն Դեբյուսի

Բացառապես ֆրանսիացի այս կոմպոզիտորի ստեղծագործություններից էր բաղկացած վոկալ-դաշնամուրային այն երեկոն, որ տեղի ունեցավ հոկտեմբերի 6-ին Կամերային երաժշտության տանը՝ հովանավորությամբ «Մանթաշյանց» համահայկական բարեգործական հաստատության:

Այնքան հաճախ չի լինում, երբ համերգային ամբողջ հայտագիրը բաղկացած լինի միայն մեկ ստեղծագործողի երկերից՝ այն վերածելով յուրատեսակ «ստեղծագործական երեկոյի»: Նման անխառն ծրագրերի առավելությունը բերեւս այն է, որ տվյալ արվեստագետի գեղարվեստական ժառանգությունը ներկայացվում է հնարավորին չափ ամբողջական ու բազմակողմանի: Տվյալ դեպքում խոսքն անցյալ դարավերջին աղոտ եւ ստեղծագործական նշանավոր կոմպոզիտորի, երաժշտության մեջ իմպրեսիոնիստական ուղղության ականավոր ներկայացուցիչ Կլոդ Դեբյուսին է վերաբերում, որի ստեղծագործական համաստեղին եւ գեղագիտական սկզբունքներին անդրադարձավ երաժշտագետ Ժաննա Զուրաբյանը:

Բազմաժանր հեղինակ է Դեբյուսին, գործիքային, հատկապես դաշնամուրային ստեղծագործությունների կողքին ունի նաեւ վոկալ գործեր, որոնք հազվադեպ են հնչում թե դրսում, թե մեզանում: Պատճառը միայն այն չէ, որ գեղարվեստական ներգործության առումով դրանք զիջում են, ասենք, դաշնամուրային մինիատյուրներին: Էական դեր է խաղում նաեւ լեզվական խնդիրը, որովհետեւ դրանք նախեւառաջ «խոսքային» երկեր են եւ «ծնված» են ֆրանսիական սիմվոլիստ բանաստեղծներ Պոլ Վեռլենի, Շառլ Բոդլերի, Պոլ Բուրժեի ներշնչանքի վրա: Ուստի դրանց լիարժեք կատարման համար վոկալ անհրաժեշտ տվյալներից զատ, հարկ է լավ տիրապետել նաեւ ֆրանսերենին:

Բարեբախտաբար այս երկու հատկանիշներով էլ օժտված է երգիչ Մկրտիչ Մկրտչյանը, որի անունն արդեն լավ ծանոթ է մեր երաժշտասերներին: Նա այն քիչ հանգիստ, եթե կարելի է այդպես ասել, ունիվերսալ երգիչներից է, որ հավասարապես ելույթներ է ունենում թե օպերային, թե կամերային ժանրերում կատարելով երգեր տարբեր լեզուներով: Իհարկե, այս հարցում նրան մեծապես օգնում է տարիներ առաջ Երեւանի Բրյուսովի անվան ռուսաց եւ օտար լեզուների ինստիտուտն ավարտած լինելու եւ լեզուներ իմանալու խիստ կարեւոր պարագան: Վերջինս ցայտուն երեւում է նաեւ օրվա համերգային ծրագրից, ստեղծագործական խառնվածքի եւ որոնող-հետազոտողի էության: Նա միայն կատարող չէ այս բառի ավանդական ըմբռնմամբ, որ կատարում է սոսկ իրեն հրամցված երգերն ու ստեղծագործությունները: Հաճախ ինքն է որոնում ու հայտնաբերում մեր դասական կոմպոզիտորների (Կոմիտաս, Եկմալյան) երբեմն մոռացված, հաճախ էլ անուշադրության մատնված երգերն ու դրանք ներկայացնում արվեստասեր հանրությանը: Նրա ստեղծագործական դիմանկարի ամբողջացման համար ասենք, որ ղեկավարն է «Նարեկ» արական երգչախմբի, որն առաջին գեղարվեստական կոլեկտիվն էր Շուշի գրավումից անմիջապես հետո հանդես եկած այս քաղաքում եւ Ղարաբաղի մյուս բնակավայրերում:

Երգչի ներկայացրած երգերի վերնագրերն արդեն հուշում են դրանց բնժասիկան եւ բովանդակությունը. «Հրաշալի երեկո», «Աստղալից գիշեր», «Դաշտային ծաղիկներ» եւ այլն:

Դրանք չքնաղ իմպրեսիոնիստական բնապատկերներ են ձայնեռանգային նուրբ երեւույթներով եւ բանաստեղծական հուսալ արտաբերմամբ: Երեկոյից ստացած տպավորությունը թերի պիտի լիներ առանց երիտասարդ դաշնակահար Վահան Մարգսյանի նվագի: Վահանը 1991 թ. Ռիո դե Ժանեյրոյում կայացած դաշնակահար նվագակցողների միջազգային մրցույթի դափնեկիր է: Հատուկ դաշնամուրի համար ֆրանսիացի կոմպոզիտորի գրած բրոււն ու գեղանկարչական «Պատկերները» («Արտացոլում ջրի մեջ», «Ռամոյի հիշատակին» եւ «Ոսկե ձկնիկներ») հնչեցնելիս նա դրսեւորեց երաժշտական նրբին նյութվածքի խոր ըմբռնում եւ կատարողական ընդգծված վարպետություն:

Կատարողական այս զույգի վերջին շրջանի ելույթների աներկբա հաջողությունը ոչ միայն վկայությունն է նրանց ներդաշնակ ստեղծագործական համագործակցության եւ փոխադարձ լրացնող կապի, այլեւ գրավականը հետագա նոր ձեռքբերումների:

ԼԵՎՈՆ ԼԱՆԻԿՅԱՆ

ԱԶԳ - ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՀԱՅ ԹԻԱՎԱՐՆԵՐԸ ՕԳՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԻՔ ՈՒՆԵՆ

Կան մարզաձեւեր, որոնք մեր հանրապետությունում անարդարացիորեն մոռացության են մատնվել թե մարզական դեկավարների, եւ թե մարզական լրագրողների կողմից: Այդպիսիների թվին է դասվում թիավարությունը: Հայաստանում գործող հյամանակ մարզադպրոցները, զրկվելով անհրաժեշտ ուշադրությունից եւ չունենալով սեփական մարզաբազաներ ու մարզագույք, ինքնահոսի են մատնվել եւ ինքնագործունեությամբ են զբաղվում:

«Այսօր Հայաստանում թիավարությունը որպես մարզաձեւ մոռացության է մատնվել, պատմում են օլիմպիական հերթափոխի ջրային եւ կիրառական մարզաձեւերի մարզադպրոցի թիավարության ավագ մարզիչ Սիմոն Սիմոնյանը եւ մարզիչ Աշոտ Բարսեղյանը, չնայած որ այդ մարզաձեւով զբաղվողների թիվը մեր հանրապետությունում շատ է: Թիավարության ֆեդերացիան անգործունեության է մատնված, եւ այս մարզաձեւը Հայաստանում զարգացնելու հեռանկարներ չկան: Միակ ելքը նոր ֆեդերացիայի ստեղծումն է, որը ոչ միայն հնարավորություն կտա զարկ տալ այդ մարզաձեւի զարգացմանը, այլեւ անդամակցել միջազգային մարզական կազմակերպություններին եւ նոր աստիճանի բարձրացնել հայկական թիավարության դպրոցը»:

Սեպտեմբերի 23-26-ը Ուկրաինայի Կրիվոյ Ռոգ քաղաքում անցկացվեց աֆղանական պատերազմի հերոս Ա. Ռզյանկինի հիշատակին նվիրված թիավարության ավանդական հուշամրցաշարը, որին մասնակցելու հրավեր էր ստացել նաեւ օլիմպիական հերթափոխի հանրապետական ուսումնարանի թիավարության բայդարկաների եւ կանոե մրցաձեւի թիմը: Այս հուշամրցաշարը, որին արդեն 6-րդ անգամ են մասնակցում մեր հանրապետության ներկայացուցիչները, հավաքել էր բավականին ներկայացուցչական կազմ, մասնակցում էին 300-ից ավելի մարզիկ: Մեր հանրապետությունը ներկայացնող 8 թիավարները բավականին հաջող հանդես եկան: Այսպես, վետերանների մրցումներում Սիմոն Սիմոնյանը 2000 մ մրցատարածությունում մեկ տեղանոց բայդարկա մրցաձեւում ճանաչվեց առաջինը, իրենից հետ թողնելով աշխարհի 6-ակի չեմպիոն, ուկրաինացի Ալեքսանդր Բարանովին: Երրորդ մրցանակային տեղը գրավեցին, երկտեղանոց կանոե մրցաձեւում (500 մ մրցատարածություն), Սարգիս Թումանյանը եւ Արման Ավետիսյանը: Սարգիս Թումանյանը երրորդ մրցանակի արժանացավ նաեւ 5000 մ մրցատարածության մեկտեղանոց կանոե մրցաձեւում: Հաջող հանդես եկան նաեւ Աղվան եւ Նուբեռնան Ավետիսյան եղբայրները, որոնք երկտեղանոց բայդարկայի 500 մ մրցատարածությունում զբաղեցրեցին 4-րդ հորիզոնականը: Հաջող կարելի է համարել նաեւ պատանական Արտակ Սիմոնյանի մրցելույթը, որտեղ նա մեկտեղանոց բայդարկայի 500 մ մրցատարածությունում ճանաչվեց 6-րդը:

ԱՇՈՏ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Սեւամորթ թագուհին

Բախտի անվի 14 տարվա հակառակ պտտվելուց հետո ճամայկացի սեւամորթ գեղեցկուհի Մաղլեն Օտտին 33 տարեկան հասակում վերջապես հասավ երազած հաղթանակին: Շտուտգարտում տեղի ունեցած աշխարհի վերջին առաջնությունում նա նվաճեց աշխարհի չեմպիոնի կոչումը 200 մ արագավազքում, հաղթելով այնպիսի տիտղոսակիր մրցակիցների, ինչպիսիք են ամերիկացի Գվեն Տորենսը եւ ռուս Իրինա Պրիվալովան: Մինչ այդ բախտը համառորեն երես էր թեքել Օտտից, ինչպես որ պատմական վազքից առաջ Շտուտգարտում տեղի ունեցած աշխարհի առաջնության 100 մ արագավազքի մրցումներում, երբ սեւամորթ թագուհին եւ Գայել Դիվերսը (ԱՄՆ) հավասարապես հատեցին վերջնագիծը, բայց ոսկե մեդալը հանձնվեց ամերիկացուն: Հետո տեսագրությունները ցույց տվեցին, որ չեմպիոնի կոչումը պետք է շնորհվեր Մաղլեն Օտտին, բայց արդեն ուշ էր: Երբ այդ մրցատարածության արծաթե մեդալը հանձնվում էր Օտտին, ամբողջ մարզադաշտը մի քանի րոպե ծափահարում էր բուռն ծափողջույններից, ինչը տեղի չունեցավ Դիվերսի պարգեւատրման ժամանակ: 200 մ վազքատարածությունում նվաճելով աշխարհի չեմպիոնի կոչումը, որին արժանի էր տարիներ շարունակ, Օտտին փոխեց պատմության կրկնություն դառնալիք անիրավ բախտի ընթացքը: Մոսկվան, Լոս Անջելեսը, Սեուլը, Բարսելոնը, Հռոմը, Տոկիոն չէին ցանկացել ոսկեզօծել սեւամորթ թագուհուն, բայց դա արեց Շտուտգարտը: Երազն իրականություն դարձավ:

«Իմ հաղթանակը մի ուրիշ փայլ ունի», հայտարարեց Մաղլեն Օտտին: Այս հաղթանակով Օտտին մի քայլ ավելի բարձրացավ մարզական աստվածների շարքում, դառնալով մի նոր վառ աստղ:

Փաթաթվելով ճամայկայի ազգային դրոշով, Մաղլեն Օտտին ազգային հպարտությամբ ամենամեծ, ամենաջերմ եւ անմոռանալի պտույտ կատարեց Շտուտգարտի լեփլեցուն մարզադաշտում: Իրականացել էր մի երազ, ի ճշմարտություն անբախտ մարզիկի:

ԳՐԻԳՈՐ ԱՄԻՐՋԱՆՅԱՆ

Մարադոնան Արգենտինային պետք է

Աշխարհի առաջնության խմբային ընտրական մրցաշարի վճռորոշ վերջին խաղում Կոլումբիայի հավաքականից Արգենտինայի թիմի 0-5 հաշվով աղետալի պարտությունից հետո, այն էլ Բուենոս Այրեսում, լուրեր են տարածվել, թե Դիեգո Մարադոնան պետք է վերադառնա հավաքական փրկելու ազգային ֆուտբոլի պատիվը: Հիշեցնենք, որ Լատինական Ամերիկայի ընտրական «Ա» խմբի մրցաշարում Արգենտինայի հավաքականը գրավել է 2-րդ տեղը եւ աշխարհի առաջնության եզրափակիչ փուլի մրցումներին մասնակցելու իրավունքը 2 հանդիպումներում դեռ պետք է վիճարկի Ավստրալիայի հավաքականի հետ: Արգենտինայի նախագահ Կառլոս Մենեմը, որը մտերիմ հարաբերություններ ունի Մարադոնայի հետ, անծածկ խնդրել է նրան միանալ հավաքականին: Արգենտինայի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի նախագահ Խուլիո Գրոնդոնան հայտարարել է, որ հավաքականի դռները միշտ բաց են Մարադոնայի համար: ■

Ֆրանսիական ռեգբիի հայ ներկայացուցիչները

Մեկնարկեց ռեգբիի Ֆրանսիայի հերթական առաջնությունը: Մասնակից 32 թիմերը բաժանվել են 4 խմբի:

Մարզաձեւով հետաքրքրվում են ոչ միայն գրեթե ողջ Ֆրանսիան, այլեւ Մեծ Բրիտանիան, Ավստրալիան, Հարավային Աֆրիկան, մի շարք այլ երկրներ: Եւ ուրախալի է, որ այս բնագավառում էլ հայեր քիչ չկան:

Ցավոք, այլեւս չի խաղա հանրաճանաչ Միշել Թաշճյանը, որը մի քանի անգամ ելույթ ունեցավ Ֆրանսիայի հավաքականի կազմում եւ հանդես էր գալիս Փարիզի «Ռեսինգ» թիմում, բայց փոխարենը 2 հայ ռեգբիստներ կմասնակցեն Ֆրանսիայի առաջնությանը: 1-ինը Գրենոբլ քաղաքի թիմում հանդես եկող Մենծիկյանն է, որը խաղում է պաշտպանական դիրքերում, իսկ 2-րդը Թորոսյանն է, որը նույնպես պաշտպան է: ■

Վրացի եւ թուրք մարզիկները որակազրկված

Ըմբշամարտի եվրոպական ֆեդերացիան 2 տարով որակազրկեց վրաց ծանրորդ Սոսո Լիպարտելիանիին, որն Աթենքում տեղի ունեցած Եվրոպայի առաջնությունում, 78 կգ քաշային կարգում դարձել էր փոխչեմպիոն: Բանն այն է, որ Սոսոն հրաժարվել էր ներկայանալ հակադոպինգային հանձնաժողովին, մեզի հետազոտության համար: Հետագայում ամեն տեսակի բացատրությունները չհամոզեցին մարզաձեւի եվրոպական ֆեդերացիային: Արծաթե մեդալը չհանձնվեց որեւէ մեկին, իսկ Սոսո Լիպարտելիանին զրկվեց նաեւ աշխարհի առաջնությունից, որը օրերս տեղի ունեցավ Կանադայի Համիլտոն քաղաքում:

Բարսելոնյան օլիմպիադայի չեմպիոն, հունա-հռոմեական ոճի ըմբիշ Մեհմեդ Ակիֆ Պիրիմը (Թուրքիա, 62 կգ) ըմբշամարտի միջազգային ֆեդերացիայի կողմից (ՖԻԼԱ) որակազրկվել է 2 տարով: Ստոկհոլմում տեղի ունեցած Եվրոպայի առաջնությունում, որտեղ Պիրիմը գրավել էր 3-րդ տեղը, հետազոտությունը պարզել էր, որ նա օգտագործել է արգելված դեղամիջոցներ: ՖԻԼԱ-ի գլխավոր քարտուղար Միլենսոնը հայտարարել էր, որ թուրք ըմբիշի հանցանքը համարժեք է կանադացի արագավազորդ Բեն Ջոնսոնի հանցանքին եւ որպես օլիմպիական չեմպիոն նույնպես պետք է խիստ պատիժ կրի: Մեհմեդ Պիրիմը, որն այս տարի նվաճել էր նաեւ Միջերկրածովյան խաղերի չեմպիոնի կոչումը, զրկվեց Ստոկհոլմում տեղի ունեցած աշխարհի առաջնությունից: Թուրք ըմբիշը փորձեց հերքել մեղադրանքը, պատճառաբանելով, թե դեղերը տվել են իր բժիշկները եւ ինքը չի իմացել դրանց իրական բնույթը: ■

Միխայիլ Պետրովի մահը

Բուլղարացի ծանրորդ, աշխարհի եռակի չեմպիոն Միխայիլ Պետրովը 27 տարեկան հասակում մահացավ վիրահատության ժամանակ: Անվանի ծանրորդը բժշկական պարզ գործողության ժամանակ չկարողացավ արթնանալ անեսթեզիայի վիճակից: Ժամանակին Պետրովը նման մի խնդիր էր ունեցել եւ բարեբախտաբար, չնայած մեծ դժվարությամբ, բայց կարողացել էր արթնանալ: Այս անգամ բախտը լքեց նրան: Միխայիլ Պետրովը բուլղարական սպորտի ամենափայլուն եւ ամենահուսալի ներկայացուցիչներից մեկն էր: Նա աշխարհի 7 ռեկորդների հեղինակ է: ■

Բաժինը վարում է ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

Mercury ENTERPRISE

«ՄԵՐԿՈՒՐԻ» ձեռնարկությունը հնարավորություն է ընձեռում ներդնել ձեր խնայողությունները հետեւյալ տոկոսադրույքներով

3 ամիս 60%
6 ամիս 150%

ԳՈՒՄԱՐՆԵՐԸ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ ԵՆ [illegible] 1993 Թ. ԹՂԹԱԴՐԱՄՆԵՐՈՎ

Դուք կրկնապատկում եք Ձեր կապիտալը տանը նստած

ՄԵՆՔ ԿԱՃԻԽԱՏԵՆՔ ՁԵՐ ՓՈԽԱՐԵՆ

Հասցեն՝ «ԱՆԻ» հյուրանոց, 6 հարկ, 636 սենյակ

Հեռ. 594-636

PUBLISET

NICA INVESTMENT COMPANY

ՆԻԿԱ Ինվեստիցիոն Ընկերությունը Ձեզ համար աննախադեպ հնարավորություն է ընձեռում ներդնել գումարներ մեր ծրագրերում եւ մասնակիցը դառնալ արտադրական, գյուղատնտեսական եւ առեւտրագնման գործունեությանը:

Իր ավանդատուներին ՆԻԿԱ-ն առաջարկում է.

- ամենացածր գներով գնել սննդամթերք
- ընկերության նպատակամղված գործունեության շնորհիվ կրկնապատկել Ձեր կապիտալը:

Մինչեւ 1992 թ. թղթադրամները ընդունվում են փոփոխված պայմաններով: Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմել ընկերության գրասենյակ:

ՆԻԿԱ-ն երաշխավորում է.

ռուբլու ավանդների դեպքում (1993թ. թղթադրամներով).

4 ամիս 70 %
6 ամիս 120 %
12 ամիս 330 %

տարադրամային ավանդների դեպքում.
50 % տարեկան

ՄԵՆՔ ԿԱՐԾՈՒՄ ԵՆՔ, ԴԱ ՁԵԶ ԿՀԵՏԱՔՐՔՐԻ

Մեր հասցեն. Երեւան, Մայակ-Նովա 7 (Օպերայի դիմաց) Հեռ. 56-79-46

PUBLISET

ՃԱՆԱՊԱՐՀ ԲԱՐԻ

«Արարատ» ավիաընկերությունը հանդիսանալով «Հայկական Ավիաուղիներ» ավիաընկերության պետական դուստր ձեռնարկություն, կատարում է կանոնավոր չվերթներ Երեւանից («Էրեբունի» օդանավակայան)

ՍՈՉԻ, ՍՏԱՎՐՈՊՈԼ, ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱԶ, ՄԱԽԱՉԿԱԼԱ, ԲԱԹՈՒՄԻ, ՆԱԼՉԻԿ, ԳՐՈԶՆԻ

երթուղիներով, ինչպես նաեւ ետադարձ:

Դուք կարող եք պատվիրել չվերթ «Յակ-40» ինքնաթիռի սրահային տարբերակով ԱՊՀ երկրներ եւ արտասահման, ինչպես նաեւ իրականացնել բեռների տեղափոխում «Ան-32» ինքնաթիռով ԱՊՀ ցանկացած քաղաք: Մենք ընդունում ենք անհատներից եւ ձեռնարկություններից, բարեկարգ 50 տեղանոց «Ան-24» ինքնաթիռով մարդատար եւ տուրիստական չվերթների կատարման պատվերներ:

«Արարատ» ավիաընկերության «Մի-8» ուղղաթիռները կօգնեն Ձեզ՝ ուղեւորների եւ ուղեբեռների, փոստի տեղափոխման հարցերում, բնակչությանը բուժօգնություն հասցնելու, ավտոմայրուղիների, ջրանցքների, գետերի, գազամուղների, բարձր լարման գծերի հետազոտման եւ պարեկավորման աշխատանքներում, երկրաբանական-հետախուզական եւ արշավախմբերի սպասարկման Հայաստանի տարածքում էքսկուրսիոն թռիչքների կազմակերպման գործում:

PUBLISET

Հասցեն Երեւան Արշակունյաց 135 հեռախոս 486941 484761 ֆաքս 448987

ԱՐԱՐԱՏ ԱՎԻԱԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայտարարություն

Վաճառվում է քլորոպրենային կաուչուկ Նաիրիտ «ԿՈՆՏ»: Քանակը 10 տոննա, գինը պայմանագրային:

Հեռախոսներ.
581543, 528931,
երեկոյան՝ 233578

ՀԱՅԱՍՏԱՆ-ԵԹՈՎՊԻԱ

Հոկտեմբերի 10-ին, ժամը 11-ին, Հայաստանի Ամերիկյան Համալսարանի փոքր դահլիճում կկայանա ՀԱՅԱՍՏԱՆ-ԵԹՈՎՊԻԱ բարեկամության ընկերության հիմնադիր ժողովը: Հրավիրվում են բոլոր ցանկացողները, հատկապես այն անձինք ովքեր ժամանակին աշխատել են Եթովպիայում: Տեղեկությունների համար կարող եք զանգահարել 261778 հեռախոսով:

Նախաձեռնող խումբ

ՏԷՀՀԽ-Ի ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՅԱՆ ԵՎ ՆԵՐՔԻՆ ՏՈՒՐԻԶՄԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆԸ

հրավիրում է բոլոր ցանկացողներին հաճելի եւ շահավետ ճանապարհորդությունների:

ԵՐԵՎԱՆ-ՀԱԼԵՊ-ԵՐԵՎԱՆ
ուղիղ չվերթով հոկտեմբերի 9-ին եւ յուրաքանչյուր 7 օրը մեկ

ԵՐԵՎԱՆ-ՊԼՈՎԴԻՎ-ԵՐԵՎԱՆ
ուղիղ չվերթով հոկտեմբերի 8-ին եւ յուրաքանչյուր 14 օրը մեկ

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԷՄԻՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
ուղիղ չվերթով հոկտեմբերի 13-ին եւ յուրաքանչյուր 7 օրը մեկ

Ձեզ սպասում է ոչ միայն հաճելի հանգիստ, այլեւ կարող եք գնումներ կատարել Հալեպի եւ Պլովդիվի առաջնակարգ խանութներից:

Ցանկացողները կարող են դիմել «Էրեբունի» հյուրանոց, 3-րդ հարկ, սենյակներ 22, 27, 28 կամ զանգահարել 587626, 560635, 580669, 586391 հեռախոսահամարներով:

ՆՈՅ

«ՆՈՅ» ԲԱՆԿԸ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ԱՎԱՆԴՆԵՐ ԵՎ ՎՃԱՐՈՒՄ Է՝

3 ամսվա համար 45%
6 ամսվա համար 100%
1 տարվա համար 300%

Ժամկետային ավանդների դեպքում կատարվում է ամենամսյա վճարումներ:
«Նոյ» բանկը տրամադրում է կանխիկ վարկեր:

ԴԻՄԵՑԵՔ

«Նոյ» բանկ՝ կայուն դիվիդենտներ, նվազագույն ռիսկ

«Անի» հյուրանոց 507, 514 սենյակներ հեռ 59-45-14, 56-49-30
Չեխովի 23, հեռ 46-25-27, Հանրապետության 67, հեռ 56-51-07

Աշխատանքային ժամեր՝ ամեն օր 10:00-16:00
Բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից:

PUBLISET

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱւԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635

խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ՍԻՆԱՆԵԱՆ / 581841

Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863

Apple® Macintosh®
համակարգչային շարուածք
«Ազգ» թերթի

Azg
armenian daily

Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635

47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Ռուսերեն ձեւավորում եւ տառատեսակների հեղինակ ՊԱՎԵԼ ԳԱԼԼԱՓՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@